

Cum reacționăm?

Posibile atitudini interioare în fața pandemiei

prof. univ. dr. DHC Dan Dediu

M-am gândit să aștern pe hârtie câteva gânduri despre haosul din capul nostru, în contextul pandemiei de coronavirus. Cu această ocazie, am încercat să cuprind opinii diverse exprimate în scris, dar m-am uitat și la tot felul de interviuri luate unor somități, gânditori și artiști.

Mai cu seamă m-au interesat mărimile filosofice ale contemporaneității. Ce spun acestea? În majoritatea lor, critică și trag semnale de alarmă în fața pericolului unei posibile dictaturi globale și în fața dezumanizării: germanul Peter Sloterdijk vorbește de „demobilizare” și de „pierderea generalizată a speranței”, italianul Giorgio Agamben constată „climatul de panică” pe care îl întrețin autoritățile și media, deplânge militarizarea și permanentizarea stării de urgență, degenerarea relațiilor umane, precum și faptul că viața a fost redusă doar la condiția sa biologică, părănd să-și piardă dimensiunile socială, politică, emoțională și empatică, slovenul Slavoj Žižek vede criza drept o lovitură în stilul artelor marțiale (*à la* Kill Bill 2 de Tarantino) dată capitalismului, pregătind reinventarea digitală a comunismului, coreeanul Byung-Chul Han prevede apariția societății inumane din isteria supraviețuirii cu orice preț și dispariția credinței, astfel virologia detronând teologia, bucuria fiind sacrificată pe altarul sănătății, iar viziunea Învierii subordonându-se ideologiei sanitare și rigorii paradigmei *no-smoking*.

Dar fiecare dintre noi cum a reacționat în fața *tsunami*-ului mediatic și a pericolului viral? Cred că există un *pattern*, un model în câțiva pași care a funcționat pentru toată lumea cam

la fel. Mai întâi am fost *dezorientați* în fața necunoscutului și a noutății, dar și a rapidității cu care s-a hotărât *lockdown*-ul. Apoi, ne-a cuprins *stupoarea* în fața generalizării mondiale a procedurilor de apărare împotriva răspândirii rapide a coronavirusului: igiena mâinilor, distanțarea, purtarea măștii.

Albrecht Dürer - Melancholia

Sursa: Wikimedia Commons

Un al treilea pas a putut fi *revolta* împotriva îngrădirii libertăților sau cel puțin revolta interioară că așa ceva se poate întâmpla. În fine, am început să ne *obișnuim* încet-încet cu ideea măsurilor de apărare și să *acceptăm* situația de facto. Astfel, lanțul *dezorientare-stupoare-revoltă-obișnuință-acceptare* descrie un mecanism psihic prin care trecem cu toții în fața unei catastrofe individuale sau colective. În aceste condiții, cum supraviețuim mai departe? Ce strategii adoptăm? Ce atitudini interioare, până la urmă, ne direcționează comportamentul, mai departe, în viața noastră?

(continuare în pagina 2)

SUMAR

DESCHIDEREA ANULUI UNIVERSITAR 2020-2021
pagina 3

PROIECTE FDI

PerformArt

Tineri muzicieni, ambasadori ai UNMB și ai României

Succes 2020

CNCMS

pagina 4

DESCHIDERE CNCMS

Inaugurarea primului Centru de cercetare a muzicii de secol XIX din centrul și estul Europei

pagina 7

EDITURA UNMB ȘI MUSICOLOGY TODAY

- PROCES DE EVALUARE CNCS

pagina 11

DECERNĂRI

Ceremonia de acordare a titlului de doctor honoris causa profesorului Valentina Sandu-Dediu:

Laudatio și Cuvânt de mulțumire

pagina 17

INTERVIU

Tiberiu Soare – Imposibila obsesie

pagina 21

RECENZII

Noi istorii ale muzicilor românești:

Volumele I și II

pagina 24

INTERVIU

Pete Best – „Al cincilea Beatle”

pagina 27

CRONICĂ

Thierry Escaich în concert la București

pagina 28

MASTERCLASS

Experiența Royaumont

pagina 30

Cum reacționăm?

(continuare din pagina 1)

Am fost confrunțați cu toții cu aceste probleme. Fiecare dintre noi a încercat să găsească un mod de comportament interior care să asigure supraviețuirea în marasmul creat. Adică să adopte o anumită atitudine interioară în fața pandemiei. Cam care ar fi aceste posibile atitudini, m-am întrebat? Am încercat mai jos să găesc câteva răspunsuri care au fost inspirate de oamenii pe care îi cunosc. Tetrada tipologică de mai jos nu e exhaustivă și, de aceea, invit la o reflecție comună pentru a cartografia și alte atitudini posibile, pe care apoi să le trecem prin filtrul înțelegerii și să le dăm câte un nume, pentru a le cuprinde mai bine.

A. *Abulia activistă* asumă continuarea rutinei zilnice, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. E o atitudine care găsește puțină motivație (sau deloc) în ceea ce face, care nu vede în profunzime, e incapabilă să ia decizii, dar continuă să exercite, în virtutea inerției, reflexele formate. E posibil ca lumea să se fi golit de sens sau să-și fi relevat un alt sens, însă adoptarea acestei atitudini pare că nu bagă în seamă noutatea și schimbarea. Rămâne înghețată în automatismul sec și, de aceea, construiește în jurul său o bulă ontologică: individul se închide pe sine în muncă, devenind sclavul acesteia, dar și salvându-se prin ea, în mod paradoxal. E așadar o strategie bună de a supraviețui în cadrul meseriei: să continui să-ți faci datoria, să muncești în același ritm, chiar dacă fără motivație și, întrucâtva, într-o logică absurdă, mecanică. De aceea, paradoxul *abuliei activiste* constă în pasivitatea ei interioară și lipsa oricărei voințe formative, a oricărei intenționalități.

B. *Acedia* e o boală a sufletului, spuneau călugării pustiei, în care nu-ți mai pasă de nimic și de nimeni, nici măcar de tine, care apare când ești singur, în reclusiune (sau în varianta contemporană - *lockdown*), luptând cu demonii proprii (ușor de identificat azi ca „știrile zilei”). Sfântul Ioan

Cassian numea *acedia* „demonul amiezii” și remarca apropierea acesteia de *apatie*, dar cu accente mult mai dure: lipsa de concentrare, indiferența și nepăsarea. Baudelaire a „coafat-o” în secolul al XIX-lea atunci când a vorbit despre „spleen”, cu o coloratură de plictiseală, dar miezul tare tot la ἀκηδία (tradus ca neglijență din limba greacă) se rezumă. Iar Walter Benjamin o detectează în indolența inimii prințului Hamlet și-i anexează o componentă saturniană.

Hieronymus Wierix - Acedia Sursa: Wikimedia Commons

I se mai spune și torpoare sau naufragiu interior. Vi se pare cunoscută? Nu seamănă cu starea prin care am trecut mulți dintre noi pe parcursul anului 2020, evident, cu coloraturi și în grade diferite de aciditate a acediei? Nu ne-am întrebat oare „ce rost mai are” să facem cutare sau cutare lucru? Pentru cine? De ce să ne mai zbatem?

C. *Statornicia* este atitudinea prin care asumăm o luptă interioară și ne întărim credința în ceea ce facem, muncind conștient pentru sporirea calităților, cunoștințelor și abilităților pe care le avem, cumva împotriva curentului și luptând cu delăsarea, lenea și moleșeala interioară. Dârzenie, încăpățănare, stăruință, reziliență, tenacitate, cerbicie - toate

sunt nuanțe inefabile ale *statorniciei*, care sondează în adânc, gândind - pe bună dreptate - că profită de *lockdown* pentru a-și augmenta spectrul cunoașterii, pentru a studia, citi, asculta muzică, reflecta și scrie sau performa mai mult și mai bine. Cunosc câțiva oameni care au apucat-o pe acest drum, adevărați împătimiți ai cunoașterii, savanți și artiști care au ales să se comporte în acest fel: se adâncesc în noi cărți, analizează, își propun provocări din ce în ce mai înalte, reiau experiențe trecute și le redimensionează, integrând trauma pandemiei în produsul lor creativ și dându-i un sens. Poate că ei sunt marii câștigători ai acestui timp, ei, oamenii care nu se descurajează și sapă în continuare la îmbunătățirea proprie, indiferent de intemperiiile egregorului vremurilor noastre.

D. O a patra atitudine posibilă de adoptat în fața pandemiei ar putea fi *escapismul interior*, *evadarea din propriul eu*, ce se poate defini ca aventură exploratorie a altor teritorii ale realității înconjurătoare. *Escapismul interior* se manifestă prin ruptura hotărâtă cu trecutul și prin schimbarea punctului de interes al vieții: schimbarea profesiei, a locului de muncă, a mediului și a contextului (țară, oraș, familie, prieteni, *look*), conducând inevitabil la problema schimbării subiectului. Știm că acest lucru e posibil, știm că evadarea ontologică se poate face. Succesul explorării nu este garantat, și tocmai de aceea îți trebuie un mare curaj să te raliezi acestei atitudini.

(continuare în pagina 3)

Redacția ACORD

Coordonator: Antigona RĂDULESCU	Design, tehnoredactare și producție: INK PACT PRINT www.inkprint.ro
Redactor-șef: Irina BOGA	
Redactor: Ana DIACONU	Puteți contacta redacția ACORD prin e-mail la acord@unmb.ro
Fotograf: Sorin ANTONESCU	ISSN 2066 - 0901

Festivitatea de deschidere a anului universitar 2020-2021

În prima zi a lunii octombrie, Universitatea Națională de Muzică din București a marcat începerea noului an universitar 2020-2021.

În condiții fără precedent, cauzate de situația pe care a generat-o pandemia de COVID 19, obișnuitei festivități i-a luat locul o altfel de primă reunire a comunității academice UNMB, mijlocită de transmisiunea în *live-streaming*. Coeziunea acesteia, relația deschisă dintre membrii săi s-au reflectat de-a lungul anilor în evenimente dedicate acestui moment caracterizate de entuziasmul – uneori zgomotos și întotdeauna sincer – generat de nerăbdarea revederii sau emoția primei întâlniri. Sala de concerte „George Enescu” s-a dovedit de fiecare dată neîncăpătoare.

În acest an, în aceeași sală, câțiva studenți muzicieni interpreți, proaspăt admiși la ciclul de studii doctorale, au evoluat în prezența

**UNIVERSITATEA
NACIONALA DE
MUZICA
BUCURESTI**

**Festivitatea de deschidere
a anului universitar 2020-2021**
Joi, 1 octombrie 2020, ora 13:00

**LIVE
STREAMING**

Participă:
Cătălin RĂDUCANU (pian), doctorand
Sonata op. 1 de Alban BERG
Eduard ANTAL (orgă), doctorand
Hymne au soleil din Suita op. 53 de Louis VIERNE
Orest PÎSLARIU-RANGHILOF, doctorand
"The impossible dream" din Omul din La Mancha de Mitch Leigh
"I'm an ordinary man" din My fair Lady de Frederick Loewe
Acompaniament pianistic: Andreea DOBIA, doctorand

drastic redusă numeric a unui public format din conducerea universității și reprezentanții diverselor departamente și compartimente pe care se sprijină activitatea de echipă și prin care procesul academic este posibil. Momentele muzicale au fost precedate de cuvintele de bun-venit adresate tuturor aceluia care se

pregătesc pentru un nou ciclu universitar.

Cum reacționăm?

(continuare din pagina 2)

O faci mânat de mânie ori de mândrie, de disperare ori de enervare, de speranță ori de plictiseală, iar cale de întoarcere nu mai există cu adevărat. Te arunci în gol, cu credința că te vei putea redresa la un moment dat. *Evadarea din propriul eu* speră în schimbarea subiectului prin exterioritate, prin noi decoruri și costume. Adevărul e că, uneori, această schimbare chiar reușește. Precum în finalului filmului *Avatar* în regia lui James Cameron, uneori invalidul Jake Sully chiar se transformă într-o căpetenie Na'vi,

stăpân al gigantului zburător Toruk Makto.

Probabil vor mai fi fiind și alte posibile atitudini interioare prin care putem face față provocărilor pandemiei de coronavirus și a efectelor sale colaterale, social-politice, juridice, raționale și emoționale. Dar mă opresc aici. Sunt conștient de faptul că suntem încă în mers, pandemia își continuă drumul prin omenire, iar finalul e nebulos și incert. Ar trebui să ne întrebăm, de aceea, în fiecare zi, ce atitudine alegem pentru a merge mai departe. Suntem oameni, așa e:

inconstanța noastră constituie atutul nostru. Ne schimbăm ideile și emoțiile, iar acest lucru e bun, indică faptul că suntem în mișcare, că gândim și simțim. Uneori ne lăsăm cuprinși de *abulia activistă*, alteori ne apucă *acedia*, de multe ori vrem să *evadăm din noi înșine*, dar rațiunea ne cheamă din nou la luptă, ambiționându-ne întru *statornicie*. Important este să ne întrebăm mereu ce vrem să accentuăm în viața noastră, în așteptarea virusului sau a vaccinului. „A fi sau a nu fi”, vorba lui Hamlet, „aceasta-i întrebarea!”

UNMB a continuat și în anul 2020 seria succeselor privind proiectele finanțate din Fondul de Dezvoltare Instituțională destinat universităților de stat. Prezentăm succint principalele date privind obiectivele și formele lor de activitate.

Trasee educațional-artistice: performanță, perfecționare și direcționare în carieră pentru tineri muzicieni din zone defavorizate. PerformArt 2.0

coordonator de proiect – cercetător științific Cătălin Crețu

Proiectul „PerformArt – trasee către performanța muzicală” a debutat cu succes în anul 2019, beneficiind de sprijinul financiar al Ministerului Educației și Cercetării prin Fondul de Dezvoltare Instituțională (FDI). A fost conceput și implementat de o echipă de cadre didactice de la Universitatea Națională de Muzică din București, coordonată de compozitorul Cătălin Crețu, directorul de proiect, și pianista Cristina Popescu-Stănești, decanul Facultății de Interpretare Muzicală.

Ideea s-a născut din nevoia de a remedia o disfuncționalitate a sistemului de învățământ muzical românesc, *cvasi-dispariția unor specializări instrumentale*: trompetă, corn, trombon, tubă, fagot și contrabas. Există o mare cerere pe piața muncii pentru aceste specializări, dar studenții care ar putea ocupa locurile libere din orchestre sunt insuficienți. Problema pornește chiar de la școlile și liceele de muzică, acolo unde elevii fie nu pot opta pentru aceste instrumente, fie sunt îndrumați de profesori de la alte specializări, fie sunt nevoiți să studieze pe instrumente muzicale vechi, uneori deteriorate.

Pentru remedierea acestor situații s-au organizat ample campanii de

conștientizare, consiliere și orientare în carieră, concerte și activități interactiv-educative cu scopul de a revigora interesul elevilor proveniți din zone defavorizate, în special pentru studiul instrumentelor menționate (despre proiectul din anul 2019 vezi: <https://www.unmb.ro/performart/>).

Universitatea Națională de Muzică din București consideră că *legătura dintre mediul preuniversitar și cel universitar este esențială pentru formarea tinerilor viitori artiști*. Actualul demers („PerformArt 2.0”; durata 15 aprilie-15 decembrie 2020, bugetul 362.000 RON, din care 300.000 RON de la FDI) a vizat dezvoltarea strategiilor inițiate anterior, dar colaborarea s-a extins și către alte școli și licee de muzică din Muntenia, Oltenia, Dobrogea, sudul Banatului, Transilvaniei și Moldovei. În acest sens, 530 de elevi de la 17 licee cu profil muzical din țară au beneficiat anul acesta de îndrumarea atentă a peste 30 de cadre didactice din cadrul Facultății de Interpretare Muzicală, fiind organizate masterclass-uri și workshop-uri pentru toate specializările: instrumente de suflat, instrumente cu coarde, percuție, pian, orgă și canto. Cadrele didactice implicate în

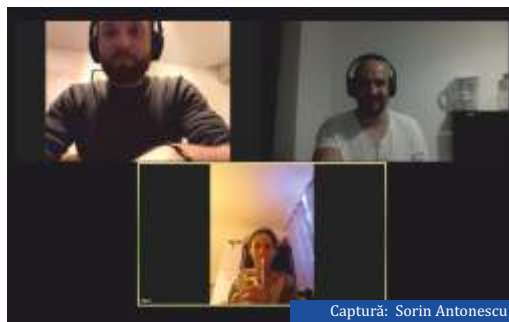
proiectul PerformArt 2.0 au efectuat de asemenea operațiuni de reparare, întreținere și reglaj-acordaj ale unor instrumente uzate sau deteriorate aflate în patrimoniul liceelor partenere.

Nu în ultimul rând, în anul 2020 s-a urmărit dezvoltarea unor mecanisme care să permită perfecționarea cadrelor didactice din școli și licee. În acest scop a fost elaborat un ghid pedagogic ce cuprinde, pe parcursul a 400 de pagini, o serie de articole, studii și eseuri conținând gânduri și sfaturi pentru inițierea și aprofundarea artei interpretării instrumentale și vocale, practici de predare pentru fiecare instrument în parte, recontextualizări muzicale, problematici diverse adresate cititorului prin povești, scrisori sau minuțioase explicații vizavi de legătura dintre sunet, instrument, artistul instrumentist și public. Autorii, cadre didactice experimentate ale Universității Naționale de Muzică din București, au urmărit același înalt țel: *deschiderea porților către performanța muzicală clădită pe onestitate, profesionalism și pasiune*.

(continuare în pagina 5)

Foto: Sorin Antonescu

Captură: Sorin Antonescu

Foto: Sorin Antonescu

Foto: Sorin Antonescu

Ambasadori muzicali ai UNMB

coordonator de proiect – Cezar Paul Bădescu

Proiectul „Tineri muzicieni, ambasadori ai Universității Naționale de Muzică București”, finanțat din Fondul de Dezvoltare Instituțională (FDI) la capitolul Internaționalizare, și-a propus inițial organizarea de concerte în câteva mari capitale ale lumii pentru cele mai bune ansambluri studențești din UNMB – cu scopul promovării internaționale și a studenților implicați, a universității și, nu în cele din urmă, a artei interpretative din România și a culturii române. Cum pandemia a restricționat deplasările și concertele cu public, proiectul a trebuit să fie adaptat la noua situație, așa că promovarea celor mai buni studenți ai Universității Naționale de Muzică București s-a făcut prin realizarea unor filme-portret, în care studenții să se prezinte, să vorbească puțin despre parcursul lor profesional și să interpreteze apoi ceva reprezentativ pentru ei.

Au beneficiat de o astfel de promovare un număr de 18 studenți, masteranzi sau doctoranzi ai UNMB: Eduard Antal (orgă), Constantin Borodin (violoncel), Maria Diana Petrache (pian), Irina Naneș (flaut), Alexandru Munteanu (percuție), Ionuț Diaconu (pian), Andrei Petrache (compoziție), Maria Georgiana Dumitru (canto), Ioan Bănescu (chitară), Adriana Cîlțea (harpă) & Ștefan Cazacu (violoncel), Ioana Maria Tudor (vioară) & Izabela Ghergu (violoncel), Marta Popovici & Bogdan Tănase (jazz) și Ars Spiritum Trio (Lavinia Opriș – oboi, Alexandra Stanciu – fagot, Sebastian Antoneac – clarinet).

Piese interpretate de aceștia au acoperit o largă arie stilistică: *Allemande* de Johann Sebastian Bach, *Passacaglia* de Georg Friedrich Händel, *Nocturnă* de Frédéric Chopin, *Le Tombeau de Couperin* de Maurice Ravel, *Simfonia nr. 3* de Louis Vierne, *Appassionata* de Sigfrid Karg-Elert, *Les malheurs d'Orphée* de Darius Milhaud, *All in Twilight* de Toru Takemitsu,

Tocata de Anna Ignatovic, *Concert Suite* de Ange Flégier sau *Variațiuni pe o temă macedo-română* de Carmen Petra Basacopol. Au existat și două cazuri în care studenții și-au interpretat propriile compoziții: Andrei Petrache (*Urban Spinner*) și Marta Popovici (*River in the Sea*).

Filmele de prezentare, subtitrate în engleză, au fost difuzate pe canalele oficiale de pe internet ale UNMB – site-ul unmb.ro, pagina YouTube, pagina oficială de Facebook a UNMB și pagina Erasmus+ UNMB – și au fost propuse, spre redifuzare, și instituțiilor partenere din străinătate unde studenții respectivi au avut burse Erasmus.

La nici o lună de la postarea lor pe YouTube, filmele au făcut câteva sute de vizualizări fiecare, unele ajungând chiar la peste 500 sau 600 de vizualizări. Practic, piesele interpretate de studenții UNMB au ajuns la mult mai multe persoane decât s-ar fi regăsit în publicul unei săli normale de concerte.

(continuare în pagina 6)

„Succes 2020”

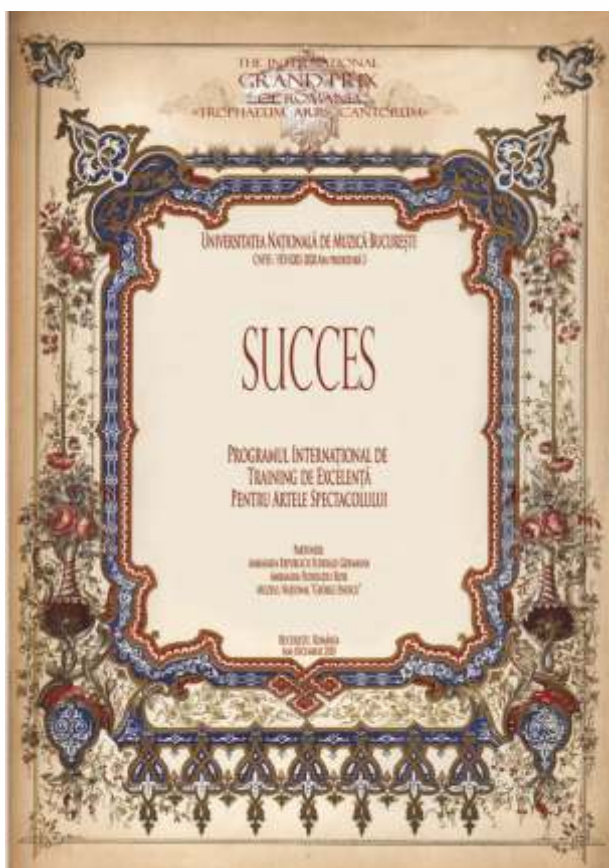
coordonator de proiect – prof.univ.dr. Mihai Cosma

Începând din primăvara aceluși an, UNMB a derulat o nouă etapă din proiectul *Succes*, început anul trecut pe baza câștigării unei finanțări generoase din partea FDI (gestionat prin CNFIS).

„Succes 2020” duce mai departe liniile directoare ale programului internațional de pregătire de excelență pentru artele spectacolului, în parteneriat cu International Grand Prix of Romania și cu Muzeul Național „George Enescu”, de data aceasta beneficiind de un buget de peste 300.000 lei, din care 95% finanțare nerambursabilă.

Proiectul a avut și anul acesta etape și momente variate. Este de menționat în primul rând Concursul Internațional de Canto, prima competiție internațională de acest tip de la noi din țară desfășurată online, la care, din motive de siguranță sanitară, majoritatea concurenților au trebuit să apeleze la acompaniament de la distanță, transmis prin mijloace electronice. Au participat concurenți de pe mai multe continente precum America de Sud, Africa, Asia, Europa. Printre laureați s-a numărat și soprana Ana Stănescu, ce a obținut premiul pentru interpretarea muzicii

italiene. La rândul său, juriul a cuprins personalități de prestigiu care fac parte din programe de pregătire a tineretului de la cele mai importante case de operă din Europa: Bolșoi Teatr, Opera din Roma. Tot pentru prima dată, acest concurs a oferit participanților și un stagiu de pregătire lingvistică, în limbile cele mai uzitate în repertoriul liric:

italiană, franceză, rusă și germană. Am apelat și la maeștri acompaniatori cu mare experiență de la Opera bucureșteană, din UNMB și de la Mariinsky Teatr Sankt Petersburg. Nu în ultimul rând, au fost implicate și instituții de educație muzicală precum Royal Academy of Music din Londra, și o agenție de impresariat artistic din Germania.

O altă etapă inedită a constituit-o audiția internațională din luna noiembrie, având ca scop îmbunătățirea performanțelor individuale ale cântăreților (prin observații primite din partea unor experți recunoscuți) ca și tatonarea unor perspective de dezvoltare a carierei sau a unor posibile viitoare angajamente. Juriul a funcționat și de această dată online, urmărind *live* evoluția participanților, evoluție care a fost arhivată apoi pe platforme de socializare și pe cea mai importantă platformă internațională de muzică, Youtube. Și de data aceasta a existat o sesiune de training lingvistic, de asemenea o pregătire stilistică și vocală, cea din urmă activitate fiind oferită de soprana Aurelia Florian, una dintre tinerele artiste române cu o frumoasă carieră internațională.

Nou centru de cercetare

coordonator de proiect – prof. univ.dr. Nicolae Gheorghită

Universitatea Națională de Muzică din București are un nou centru de cercetare axat, de data aceasta, pe studiul muzicilor secolului al XIX-lea: Centre for Nineteenth-Century Music Studies (CNCMS). Realizat în parteneriat cu 16 instituții de cercetare și educație muzicală din România și străinătate, consorțiul CNCMS constituie o platformă de cooperare internațională care își propune să coaguleze specialiști și studenți interesați în studiul muzicilor secolului al XIX-lea, deopotrivă europene și non-europene. Centrul pune la dispoziția studenților și

comunității academice din UNMB, precum și membrilor și partenerilor CNCMS un fond digital de carte, partitură și manuscrise și o bază de date bibliografică ce cuprinde peste 6000 de titluri și documente de referință pentru cultura muzicală românească și internațională pe secolul al XIX-lea (<https://unmb.ro/cncms>).

În egală măsură, CNCMS își propune crearea unei rețele de colaborare internațională care să ofere resurse științifice și expertiză managerială în vederea inițierii și derulării de proiecte interdisciplinare la nivel

național și internațional, având ca subiect muzicile secolului al XIX-lea. În cadrul proiectului CNCMS au fost editate deja două publicații: *Simfonia a IV-a* de George Enescu (finalizată de Pascal Bentoiu) a fost publicată în premieră într-o ediție cu prefață bilingvă la Editura UNMB (<https://unmb.ro/cncms/publicatii/simfonia-nr-4-g-enescu/>), cu un studiu introductiv de Dan Dediu, iar volumul colectiv ce reunește *Muzici ale saloanelor din Balcanii secolului al XIX-lea* este în curs de apariție la aceeași editură.

Conferința internațională inaugurală a Centrului de Cercetare asupra Muzicilor Secolului XIX (Centre for Nineteenth-Century Music Studies/ CNCMS)

drd. Ana Diaconu, UNMB

În prima parte a lunii decembrie, Universitatea Națională de Muzică din București a deschis porțile unei noi unități de cercetare-dezvoltare creată prin proiect FDI în anul 2020, Centre for Nineteenth-Century Music Studies (CNCMS). Centrul vine în sprijinul Școlii Doctorale și al Direcției de Cercetare, Inovare și Informare (DCII) din cadrul UNMB, fiind menit să dezvolte capacitatea de cercetare și să sporească oportunitățile de colaborare în acest domeniu.

În numai 8 luni de muncă susținută, coordonată de muzicologul Nicolae Gheorghită, prorector cu cercetarea și relațiile internaționale și director al Direcției de Cercetare, Inovare și Informare din UNMB, s-au pus bazele

Nicolae GHEORGHIȚĂ

Foto: Sorin Antonescu

unei platforme instituționale care promovează cercetarea de vârf din domeniul muzical și al studiilor conexe, axată pe secolul al XIX-lea, prin cooperarea științifică și educațională cu parteneri din țară și din străinătate. CNCMS (<https://unmb.ro/cncms/>) pune la dispoziția membrilor, partenerilor și colaboratorilor, cursanților și comunității academice din UNMB un fond digital de referință pentru cultura muzicală românească și internațională pe secolul al XIX-lea. Inițiativa CNCMS a luat naștere pentru a aduce partea noastră de Europă la standardele de cercetare în domeniu

din Occident: nicio universitate sau unitate de cercetare din centrul și răsăritul Europei (inclusiv România) nu avea un centru axat pe studierea muzicilor secolului al XIX-lea. Singurul consorțiu de acest tip în Europa este inițiat de Durham University, iar parteneriatul include

alte 5 instituții: Centre d'Histoire du XIX siècle (Sorbonne), University of Birmingham, Aarhus University – Danemarca, McGill University – Canada și Monash University – Australia. În noiembrie 2019, directorul consorțiului, prof. Bennett Zon, a fost prezent la conferința organizată de UNMB, *Elites and their musics. Music and Music-Making in the 19th-Century South-Eastern Europe Salons*, iar în urma acesteia, UNMB a fost invitată să adere, începând cu anul 2020, la consorțiul celor 6 universități ce studiază muzicile secolului al XIX-lea. CNCMS este organismul care ne facilitează accesul către acest important orizont de cercetare internațională.

Proiectele derulate de Universitatea Națională de Muzică din București în ultimii trei ani și, în mod special, cele două congrese de muzicologie și etnomuzicologie organizate de Direcția de Cercetare, Inovare și Informare și Școala Doctorală în toamna anului trecut (*Musical and cultural osmoses in the Balkans – www.ims2019bucharest.ro; Elites and their musics. Music and Music-Making in the 19th-Century South-*

Eastern Europe Salons, proiect finanțat prin CNFIS-FDI), precum și numeroasele dezbateri tematice cu cei peste 180 de specialiști prezenți la evenimente, provenind din 23 de țări, au evidențiat necesitatea înființării CNCMS în această parte a Europei.

Unul dintre obiectivele principale ale CNCMS constă în crearea unei rețele de colaborare internațională care să ofere studenților doctoranzi și personalului didactic și de cercetare din UNMB resurse științifice și expertiză managerială în vederea inițierii și derulării de proiecte interdisciplinare la nivel național și internațional, având ca subiect muzicile secolului al XIX-lea.

(continuare în pagina 8)

Bennett ZON

Foto: Sorin Antonescu

Conferința internațională inaugurală a Centrului de Cercetare asupra Muzicilor Secolului XIX (Centre for Nineteenth-Century Music Studies/ CNCMS)

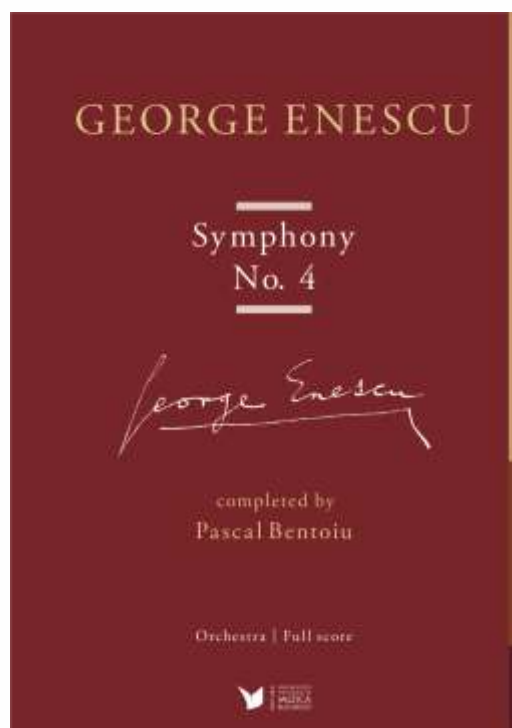
(continuare din pagina 7)

Foto: arhiva Casei Regale a României

În acest sens, au fost deja încheiate nu mai puțin de 16 parteneriate cu instituții prestigioase din România și din străinătate: Academia de Arte – Universitatea din Novi Sad, Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Națională a României, Academia de Științe și Arte din Zagreb, Centrul pentru Studiul Sociologiei și Esteticii Muzicale (CESEM, Lisabona), Muzeul Național *George Enescu*, Institutul de Istoria Artei *George Oprescu* (Academia Română), Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, Institutul de Studii Sud-Est Europene al Academiei Române, Centrul de Interpretare și Cercetare a Muzicii din Era Otomană (Universitatea din Istanbul), Universitatea Națională și Kapodistriană din Atena, Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași, Colegiul Noua Europă, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România, Universitatea București. Parteneriatul cu Familia Regală a României – Asociația pentru Patrimoniul Regal Peleş a fost semnat chiar în timpul Conferinței Inaugurale CNCMS, în data de 10 decembrie, în cadrul unei reuniuni restrânse găzduite de UNMB. Au fost prezenți

președintele și vicepreședintele APPRP – prof. univ. dr. Augustin Ioan și Directorul Casei Regale, Ion Tucă –, iar universitatea noastră a fost reprezentată de prof. univ. dr. Diana Moș, rectorul instituției. Discursurile și discuțiile de după conferință au lăsat deja să se întrevadă șansa unor colaborări pline de speranță pentru comunitatea studențească și muzicală –

concerte în edificii regale mai puțin frecventate, dar și în spații special amenajate în aer liber. Nu în ultimul rând, în cadrul proiectului CNCMS au fost editate deja două publicații: *Simfonia a IV-a* de George Enescu, iar volumul colectiv ce reunește *Muzici ale saloanelor din Balcanii secolului al XIX-lea* este în curs de apariție la aceeași editură. Inaugurarea CNCMS și totodată încheierea proiectului derulat de UNMB anul acesta au fost marcate printr-o conferință internațională interdisciplinară desfășurată online, în perioada 10-11 decembrie 2020. Sub genericul *Music, Multiculturalism and Sociability in the 19th-Century Central and South-Eastern European Salons*, conferința a pus în discuție

impactul determinant al salonului occidental și al muzicilor acestuia asupra instituției similare din Europa Centrală și Balcani, ca unul dintre instrumentele esențiale de apartenență la modernitate, de transfer și de construcție a identității sociale și culturale a elitelor din aceste zone în secolul al XIX-lea, în dorința lor intensă de sincronizare cu gusturile Occidentului. Au participat 16 invitați din 7 țări, iar keynote speakers au fost Walter Zev Feldman – Senior Researcher în cadrul New York University, Abu Dhabi, Bennett Zon – director al consorțiului Centre for Nineteenth-Century Studies de la Durham University și Ralf Martin Jäger de la Institutul de Muzicologie din cadrul Westfälische Wilhelms-Universität Münster.

În timpuri turburi în care întreaga lume artistică și academică se confruntă cu mari dificultăți, cu adaptări și reinventări, CNCMS își propune să contribuie cu un mic pas la consolidarea comunității internaționale de cercetare, prin inițierea și susținerea unor colaborări științifice și educaționale de mare valoare pentru domeniul muzical, după cum se poate vedea în materialul următor.

(continuare în pagina 9)

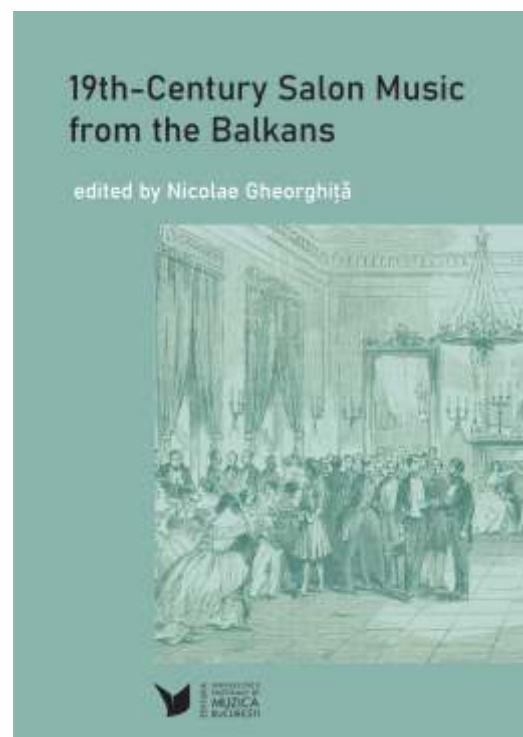

Foto: arhiva Casei Regale a României

Conferința internațională inaugurală a Centrului de Cercetare asupra Muzicilor Secolului XIX (Centre for Nineteenth-Century Music Studies/ CNCMS)

drd. George-Andrei Butcă, UNMB

În datele de 10 și 11 decembrie a.c. a avut loc conferința internațională inaugurală a *Centre for Nineteenth-Century Music Studies* (CNCMS) în cadrul Universității Naționale de Muzică din București. La acest eveniment desfășurat în mediul online au fost invitați muzicologi din Austria, Grecia, Croația, SUA, Marea Britanie, Portugalia, Germania și România. În deschiderea conferinței a luat cuvântul prof.univ.dr. Nicolae Gheorghiuță, prorector al Universității Naționale de Muzică din București, inițiatorul proiectului, care a expus principalele direcții de dezvoltare ale acestui demers bazat pe abordarea vieții muzicale din perspectiva europeană multiculturală în secolul al XIX-lea. Muzicologul Cătălin Cernătescu de la Universitatea Națională de Muzică din București a prezentat site-ul Centrului și baza sa de date, bază care însumează un fond digital de carte, partitură, manuscrise și material bibliografic ce cuprinde peste 6000 de titluri și documente de referință pentru cultura muzicală românească și internațională din secolul al XIX-lea.

Prima prezentare din cadrul conferinței s-a datorat muzicologilor din Grecia, Avra Xepapadaku de la Universitatea din Nicosia și Alexandros Charkiolakis de la The

Friends of Music Society din Atena. Prin tema pe care au prezentat-o, *Eight salon music pieces from nineteenth century Greece*, au oferit o privire de ansamblu a muzicii de salon din Grecia secolului al XIX-lea, cât și analiza unor lucrări muzicale din trei zone geografice diferite: Insulele Ionice, Atena și centrele urbane din Patras și Hermoupolis. Cele opt lucrări reprezentative de muzică grecească sunt incluse în volumul colectiv publicat în anul 2020 de Editura Universității Naționale de Muzică din București: *Muzica saloanelor din Balcanii secolului al XIX-lea* (editat de Nicolae Gheorghiuță).

În continuare, Dalia Simona Rusu-Persic de la Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași a prezentat lucrarea sa, *Salon Music in the Second Half of the Nineteenth-Century Iași*, în care a surprins viața socio-culturală a mijlocului de secol XIX în Iași. De asemenea, a împărtășit idei pe care le-a extras din documentele cercetate și a prezentat piese ale compozitorilor care au activat la Iași în secolul al XIX-lea: Alexandru Flechtenmacher, Gheorghe Burada, Pietro Mezzetti, Enrico Mezzetti și Eduard Caudella. Analiza compozițiilor a pus în evidență concordanța stilistică între creația autohtonă și cea europeană în ceea ce privește repertoriul genului: miniaturi camerale, vocale și instrumentale, dansuri de societate precum polcă, vals, cadril, mazurcă etc.

A urmat Emese Sófalvi de la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj, a cărei prelegere – *Nineteenth-Century Collections of Musical Manuscripts in Cluj/Kolozsvár* – și-a propus să reconstituie o listă a lucrărilor compozitorilor cunoscuți ai vremii (Ödön Farkas, contele Wesselényi). A menționat faptul că Biblioteca Universității Centrale „Lucian Blaga” din Cluj deține un număr mare de manuscrise muzicale, majoritatea provenite din colecții particulare sau instituționale din secolul al XIX-lea.

Autoarea a stabilit legături între materialul cercetat și cel similar aflat la Arhivele Statului, Biblioteca Academiei Române din Cluj, Biblioteca Academiei Naționale de Muzică „Gheorghe Dima” și la Teatrul Maghiar din Cluj.

Comunicarea muzicologului și organistului Erich Türk, de la Academia Națională „Gheorghe Dima” din Cluj, a pus în evidență contribuția compozitorilor vienezi Philipp Caudella și Georg Ruzitska asupra culturii muzicale autohtone. Cei doi muzicieni stabiliți la Cluj au influențat, prin mai multe direcții de activitate, dezvoltarea vieții muzicale transilvănene. Au compus, în principal, repertoriu cameral: piese pentru pian, pentru voce și pian, piese pentru formații instrumentale destinate muzicii de salon. Pe lângă activitatea componistică, au desfășurat și o activitate didactică și editorială, contribuind astfel la procesul de educație muzicală a societății clujene. Analizarea lucrărilor *Tema con variazioni* de Caudella și *Plainte, Invocation et Contentement – Esquisse harmonique pour le piano* de Ruzitska a evidențiat buna stăpânire a tehnicilor de compoziție clasică în cazul lui Caudella și influențele perioadei romantice în cazul lui Ruzitska, acesta declarându-se admirator al lui Beethoven.

(continuare în pagina 10)

Emese SÓFALVI

Foto: Sorin Antonescu

Conferința internațională inaugurală a Centrului de Cercetare asupra Muzicilor Secolului XIX (Centre for Nineteenth-Century Music Studies/ CNCMS)

(continuare din pagina 9)

Muzica de salon, obiect al prezentei conferințe, a fost exemplificată sonor printr-un concert de piese românești din perioada discutată, concert realizat de pianista Karina Šabac, doctorand al Universității Naționale de Muzică din București, înregistrat în mod special cu acest prilej (<https://unmb.ro/cncms/resurse/inregistrari-multimedia/>).

Walter Zev Feldman, cercetător la New York University, Abu Dhabi și director artistic al Klezmer Institute, a prezentat lucrarea sa: *Francois Rouschitzki's "Musique Orientale: 42 Chansons et Danses Moldaves, Vallaques, Grecs et Turcs" Iași, 1834 as a Source for the Interaction of Turkish, Greek, Western and Jewish Elements in the Creation of Urban Music in Moldova*. Această lucrare a urmărit prezentarea unei colecții de muzică urbană moldovenească de la începutul secolului al XIX-lea și realizarea unor conexiuni cu muzica otomană.

Haiganuş Preda-Schimek, cercetător independent stabilit la Viena, a prezentat lucrarea *Salon Music from Wallachia: A Short History in Six Tableaux*. Autoarea a selectat opt piese pentru a ilustra câteva genuri tipice precum dansuri de societate, lucrări de sorginte folclorică ș.a. Toate lucrările prezentate datau din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când „muzica de salon” a început să se afirme ca gen.

Tatjana Marković, de la Austrian Academy of Sciences din Viena, a prezentat prelegerea *Nineteenth-Century Music Salons and Imperial Legacies: Cultural Transfer of European Musical Life to Serbian Places*, în care a detectat elemente caracteristice ale unor diverse etnii ce se regăsesc în muzica din Serbia. A menționat în mod special faptul că primele publicații de muzică națională sârbă, aranjamente ale unor lucrări folclorice, au apărut la Viena.

Contribuția, în cadrul conferinței, a muzicologului Bennett Zon de la Durham University – *Anti-Semitism and Hebrew Music in Carl Engel's Music of the Most Ancient Nations (1864)* – a pus în lumină diferite forme de

manifestare a antisemitismului pornind de la publicația apărută în 1864, *The Music of the Most Ancient Nations* de Carl Engel. În domeniul vieții muzicale, antisemitismul a avut drept consecință oprimarea etnicilor evrei, mulți dintre aceștia melomani, interpreți și susținători ai activității din saloanele muzicale.

Dan DEDIU

Foto: arhivă personală

Dan DEDIU, compozitor și profesor la Universitatea Națională de Muzică din București, a prezentat o cercetare în afara temei generale, anume o incursiune în creația lui George Enescu: *A Short Story of George Enescu's First „Unfinished Symphony” (Symphony No. 4, edited by Pascal Bentoiu)*. Cercetarea sa a avut în vedere reconstituirea unei simfonii „neterminată” a lui George Enescu de către compozitorul Pascal Bentoiu. Urmărind etapele de geneză ale simfoniei, Dan DEDIU a stabilit conexiuni stilistice și formale cu opera enesciană *Oedipe*. În afara celor 53 de pagini complet orchestrate de George Enescu, schița partiturii în manuscris a fost descifrată și orchestrată în totalitate de Pascal Bentoiu. De asemenea, autorul prelegerii a propus și comentat o versiune a unei analize formale, combinând mai multe metode bazate pe sistemul de notație al dirijorului Constantin Bugeanu, precum și câteva

subiecte interesante referitoare la alegerile semiografice.

Croația a fost reprezentată în cadrul conferinței de Vjera Katalinić și Stanislav Tuksar de la Croatian Academy of Sciences and Arts din Zagreb prin comunicarea *Music in Nineteenth-Century Croatia on the Crossroads between Central, Mediterranean and Eastern Europe*, care a prezentat câteva exemple din creația autohtonă de gen, influențată de muzica italiană a epocii.

Ivan Moody de la Universidade Nova din Lisabona s-a concentrat asupra semnificației datorate moștenirii Bizanțului în muzica din Balcani a secolului al XIX-lea. Comunicarea sa, *Byzantium and Orthodoxy in the Construction of Balkan Musical Identities in the Long Nineteenth-Century*, a abordat fenomenul dintr-o largă perspectivă având în vedere caracteristica moștenirii bizantine, anume înglobarea diferitelor influențe etnice într-o sinteză multiculturală paradigmatică. Comunicarea a urmărit tocmai detectarea în muzica sud-estului european a acestor multiple influențe.

Prelegerea de încheiere a conferinței, susținută de Ralf Martin Jäger de la Westfälische Wilhelms-Universität din Münster – *The Musical Salon in the Nineteenth-Century: A place for Art, Mediation, Discourse and Transfer in the Context of Europe* –, a depășit aria geografică strict europeană deoarece a făcut referiri și la viața muzicală din Imperiul Otoman. Detaliata prezentare a repertoriului interpretat în concertele de salon din Germania secolului al XIX-lea a fost completată de către Ralf Martin Jäger cu date despre viața muzicală desfășurată la Înalta Poartă. Conexiunea dintre muzica europeană de gen și zona de cultură orientală s-a datorat turneelor unor muzicieni europeni precum violonistul francez Horace Poussard și pianistul german Eduard Litzmann în Imperiul Otoman, cât și încercărilor muzicienilor turci de a compune în stilul muzicii europene clasice.

La finalul anului, edituri și reviste umaniste din România și Moldova au trecut printr-un proces de evaluare și acreditare CNCS. Înscrise în această acțiune, Editura UNMB și revista *Musicology Today* au depus o muncă

susținută în alcătuirea câte unui dosar cuprinzător pe baza căruia a fost analizată activitatea din ultimii cinci ani. Rezultatul evaluării este unul meritoriu – includerea lor în grupa A (cea mai înaltă), *Musicology Today*

fiind totodată singura revistă din domeniul Muzică cuprinsă în această categorie. Vă prezentăm câteva din datele esențiale care oglindesc realizările acestor compartimente importante din universitatea noastră.

Editura Universității Naționale de Muzică din București

drd. Ana Diaconu

Istoric, profil tematic, arii de activitate

Înființată în 13 iunie 2001, în urma hotărârii Senatului Universității Naționale de Muzică din București, Editura UNMB își propune următoarele obiective în activitatea pe care o desfășoară: publicarea lucrărilor muzicale (partituri, volume de muzicologie, volume de didactică muzicală, ziare, reviste muzicale), dar și a lucrărilor din alte domenii aflate în conexiune cu muzica sau cu subiectele de interes ale cadrelor didactice și asociate din UNMB; traducerea de volume cu tematică muzicală sau conexasă; difuzarea și comercializarea lucrărilor muzicale, prin Magazia UNMB și prin diseminarea acestora către diverse universități și biblioteci naționale și internaționale.

Misiunea principală a Editurii UNMB, așa cum este descrisă în Articolul 75 din Carta Universitară, este de a disemina rezultatele cercetării științifice și ale creației artistice din

EDITURA
UNIVERSITĂȚII
NAȚIONALE DE
MUZICĂ
BUCUREȘTI

UNMB în spațiul public. Pe lângă aceasta, Editura mai are și misiunea de a se menține ca entitate-reper – din punct de vedere al calității și diversității materialelor publicate – în rândul editurilor cu profil muzical din România. Desfășoară o activitate neobosită pentru publicarea unor cărți de mare interes profesional, în contextul în care piața de carte muzicală în România este extrem de firavă. În acest sens, se poate susține că Editura UNMB este o forță deosebită, care susține segmentul cărții muzicale într-un ritm editorial constant, de

interes național. De asemenea, UNMB a edificat publicații devenite tradiționale: revista *Akados* (ulterior *AkadeMusica*), precum și revista de muzicologie online *Musicology Today*, care au primit deja aprecierile mediului universitar românesc datorită calității intelectuale a conținutului și atractivității formatului modern.

Textele publicate de Editura UNMB sunt redactate, de principiu, în limba română. În cazul unor cercetări de interes pe plan internațional, publicațiile sunt editate bilingv sau doar într-o limbă de circulație internațională.

Editura UNMB poate iniția și conduce realizarea unor proiecte editoriale cu finanțare privată, co-finanțare sau granturi acordate de instituții de cultură sau/și educație din țară sau din străinătate.

Contribuția la diseminarea rezultatelor cercetărilor în domeniu și impactul editurii asupra domeniului muzical

Contribuția Editurii UNMB la răspândirea și popularizarea rezultatelor academice și creatoare din domeniul muzical se desfășoară concomitent pe mai multe paliere, întreprinzând demersuri unice și absolut esențiale pentru buna desfășurare și pentru îmbogățirea cu titluri actualizate a acestui sector artistic.

Pe de o parte, sub egida Editurii UNMB sunt publicate cele mai apreciate rezultate ale cercetărilor doctorale în domeniul muzical. Candidații care obțin titlul de doctor cu cele mai înalte calificative atât în cadrul Școlii Doctorale din Universitatea Națională de Muzică din București, cât și în alte instituții repute din țară sunt

încurajați și susținuți în vederea concretizării cercetării doctorale într-un volum publicat. Astfel, cele mai noi cercetări din domeniul interpretării și muzicologiei românești devin accesibile grupurilor-țintă interesate – comunitatea academică, interpreți, cercetători. Dacă alegem să oferim un singur exemplu relevant în acest sens, putem aminti volumul *Basso continuo* publicat de Dan Racoveanu în anul 2019. Acesta reprezintă teoretizarea unei practici interpretative populare înainte de 1800 care a fost redescoperită și reevaluată începând din a doua jumătate a secolului XX în spațiul

(continuare în pagina 12)

Editura Universității Naționale de Muzică din București

(continuare din pagina 11)

europăean, pornind de la studiul tratatelor de epocă. Autorul volumului – conf.univ.dr. Dan Racoveanu – este cel care a introdus în 1994, la Universitatea Națională de Muzică din București, pentru prima oară în România, disciplina practică *Basso continuo* pentru cei care studiază clavecinul, orga sau pianul.

O altă direcție în care Editura UNMB s-a dezvoltat în ultimii ani – în consens cu tendințele internaționale în cercetare – este aceea a publicării manuscriselor inedite. În anul 2019, a fost facilitată editarea, de către cercetătorii Thomas Apostolopoulos și Kyriakos Kalaitzidis, a volumului în limba engleză *Rediscovered musical treasures: exegeses of secular oriental music, ed. and transcribed from post-Byzantine music manuscripts into staff notation*. Titlul a fost realizat în cadrul proiectului *Muzicile Elitelor. Orient și Occident în muzicile saloanelor princiare și boierești din Principatele Române în secolul al XIX-lea* (CNFIS-FDI-2019-0171) și lansat la conferința Societății Internaționale de Muzicologie – organism suprem de cercetare muzicologică în lume –, *Musical and Cultural Osmoses in the Balkans*, care s-a desfășurat în perioada 2-6 septembrie 2019 la UNMB. Obiectivul acestui demers publicistic este de a oferi cercetătorilor, ansamblurilor de interpreți și studenților din toată lumea oportunitatea de a studia tradiții muzicale, genuri și moduri grecești, fanariote și otomane, transcrise după notații bizantine care au supraviețuit secolelor. Totodată, din perspectiva interpretativă, grație acestei inițiative (ce poate fi încadrată într-o mișcare europeană mai amplă a ultimelor decenii, curentul *Early Music*), publicul va putea cunoaște în premieră lucrările muzicale incluse, de o reală importanță estetică și istorică. În cadrul aceluiași proiect dedicat *Muzicilor elitelor*, muzicologul Nicolae Gheorghiuță – totodată

prorector responsabil cu cercetarea în UNMB – a avut inițiativa publicării unui prim volum din seria *Muzici ale saloanelor din Principatele Române în prima jumătate a secolului al XIX-lea*. Precedată de studii introductive bilingve semnate de nume reprezentative ale etnomuzicologiei și compoziției românești, Speranța Rădulescu și Dan Buciu, culegerea aduce la lumină, prin recuperarea unui manuscris anonim din jurul anului 1830 din Biblioteca Academiei Române din București, un repertoriu de salon pentru pian inedit. Ca orice manuscris de epocă, recuperarea sa în vederea tipăririi și reintroducerii în

circuitul interpretativ este un proces complex, ce necesită cunoștințe vaste și competențe diferite, de la cele de lingvistică și paleografie (inclusiv muzicală), până la cele de specialitate strict muzicală (teoria muzicii, muzicologie, stilistică muzicală etc.). Alături de publicarea acestor serii de manuscrise inedite, dacă rămânem în zona impactului internațional pe care editura îl manifestă asupra domeniului prin publicațiile sale, revista online în regim open access *Musicology Today: Journal of the National University of*

Music Bucharest ocupă o pondere semnificativă în acest sens. În cei zece ani de la înființare, vizibilitatea *Musicology Today* a crescut în mod constant. Urmărind consecvent plasarea cercetării muzicologice românești în contextul și la nivelul preocupărilor de interes internațional, revista s-a impus prin retrasarea și înnoirea dinamică a direcțiilor tematice și de abordare metodologică, având un impact considerabil asupra domeniului.

Nu în ultimul rând, o latură din activitatea Editurii UNMB cu o importanță majoră din perspectiva diseminării contribuțiilor creatoare relevante în domeniu constă în editarea de partituri. Prime ediții și reeditări moderne stau la baza unor interpretări de referință ale creației românești, aceste partituri oferind muzicienilor români suportul necesar includerii muzicilor editate în repertoriul permanent și prezentării acestora pe scenele festivalurilor de muzică contemporană și românească din România, dar și din străinătate. Spicuum din aparițiile ultimilor ani: violonista Diana Moș – muzician consacrat pe scena muzicii contemporane și totodată rectorul actual al Universității Naționale de Muzică București – a interpretat *Versetele* de Anatol Vieru, publicate în primă ediție la Editura UNMB în 2018, în Festivalul Săptămâna Internațională a Muzicii Noi, ediția 2020, într-un concert memorial de la Muzeul „George Enescu” în 2019, dar și în programul Festivalului *Iubiți muzica românească!* organizat de Filarmonica din Arad în toamna anului trecut; Ansamblul Archaeus a interpretat lucrarea *Sextuplum* de Ștefan Niculescu (partitură publicată în 2018) la Festivalul Internațional Meridian 2019, iar „micropera de buzunar” *Ornitorinc* semnată de Nicolae Brânduș în anul 2015 s-a bucurat de o primă audiție absolută în Festivalul Meridian 2018, concomitent cu evenimentul de lansare a partiturii publicate la Editura UNMB.

(continuare în pagina 13)

Editura Universității Naționale de Muzică din București

(continuare din pagina 12)

Am ales doar câteva exemple pentru a ilustra direcția în care Editura a alocat eforturi neobosite, în ultimii ani, de a prezenta cât mai multe opusuri românești de secol XX și contemporane, dovedindu-și astfel cu prisosință implicarea în viața muzicală românească și în promovarea creației compozitorilor români. Colecția de partituri a fost inaugurată de Sonatele pentru pian de Aurel Stroe, iar cu timpul s-au adăugat muzici semnate de

Doina Rotaru, Tudor Feraru, Gabriel Mălăncioiu, Gabriel Almași, Nicolae Brânduș, Christian Berger și, cel mai recent, Cătălin Crețu și Fernando Mihalache. Obiectivul final este, pe de o parte, facilitarea accesului interpreților la creații autohtone valoroase din ultimele decenii și, pe de alta, educarea și dezvoltarea unui public nou prin conștientizarea unor muzici care fac parte din istoria recentă a României și a Europei.

Serii de publicații și colecții de specialitate

În perioada 2017-2018, Editura UNMB s-a ocupat de editarea computerizată și de publicarea unor lucrări inedite și, în același timp, reprezentative ale creației muzicale românești din timpul regimului comunist. Demersul a fost inițiat în 2017 prin publicarea celor trei *Sonate pentru pian* din creația compozitorului Aurel Stroe. Unele dintre cele mai importante lucrări pentru pian din muzica românească, cele trei partituri propun o concepție grafică inedită, realizată de Serioja Bocsock, care sugerează evoluția gândirii compozitorului. Interiorul conține texte în limbile română și engleză semnate de Ruxandra Arzoiu, Dan Dediu și Valentina Sandu-Dediu. Generația supranumită „de aur” a componisticii românești a continuat să fie pusă în valoare în anul 2018, grație unei inițiative incluse în proiectul *Muzicile Puterii. Muzică și muzicieni în regimurile totalitare din Europa secolului al XX-lea* (CNFIS-FDI-2018-0365). Au fost publicate încă cinci partituri cu acest prilej: *Versete de Anatol Vieru*, *Sonata pentru clarinet solo* de Tiberiu Olah, *Trei dansuri românești* de Theodor Rogalski, *Sextuplum* de Ștefan Niculescu și *Viziunea lui Ion* de Aurel Stroe.

În perioada 2015-2017, au fost tipărite patru volume *AkadeMusica* îngrijite de conf.univ.dr. Carmen Manea și conf.univ.dr. Tatiana Noia: *Akademusica X. Ilustre figuri de dascăli ai Conservatorului bucureștean* (2015); *AkadeMusica XI. Opusuri exemplare* (2015); *AkadeMusica XII. Studii de estetică, stilistică și pedagogie muzicală I* (2017); *AkadeMusica XIII. Studii de estetică, stilistică și pedagogie muzicală II* (2017). Colecția a fost inițiată de muzicologul și profesorul Grigore Constantinescu în anul 1996, cu scopul de a păstra contribuțiile științifice ale cadrelor didactice și ale studenților din UNMB.

O a treia serie de publicații redactată sub umbrela Editurii UNMB are în vedere Conferințele doctorale. Școala doctorală UNMB a inițiat în anul 2011 o serie de conferințe doctorale susținute de personalități de renume ale vieții muzicale românești. Conferințele sunt destinate în primul rând doctoranzilor UNMB, însă accesul publicului interesat este liber. Publicarea lor de către Editura UNMB vine în sprijinul diseminării unor cercetări valoroase și inedite. Începând cu anul 2015, au fost publicate prelegeri ale unor muzicieni renumiți precum Nicolae Brânduș,

Dan Buciu, Dan Dediu, Octavian Nemescu, Șerban Dimitrie Soreanu și Speranța Rădulescu.

Seria de volume didactice *EnArmonia. Solfegiu, dictat, elemente de teoria muzicii* include solfegii, dictate și teste de Teoria muzicii, concepute pentru admiterea la diferitele specializări ale UNMB, la nivel de licență și masterat. Reprezentând o reflectare a activității didactice a coautorilor săi (profesori în Departamentul de Muzicologie și Științele Educației al UNMB), proiectul publicistic *EnArmonia* își propune să servească atât drept instrument de lucru, cât și ca un imbold către autodepășire, adresat fiecărui student și candidat la admitere. Începând din 2015, seria a fost îmbogățită cu trei noi volume publicate la Editura UNMB: vol. III, coordonator Tatiana Hilca, 2015; vol. IV, coordonator Mihai Murariu, 2016; vol. V, coordonatori Tatiana Hilca și Mihai Murariu, 2018. Volumele se publică atât în format tipărit, cât și online, în regim open access (<https://www.unmb.ro/admitere/colectia-enarmonia-solfegiu-dictat-elemente-de-teoria-muzicii/>).

Modalitatea de distribuție a publicațiilor

Editura UNMB nu are personalitate juridică, funcționând sub egida Universității Naționale de Muzică din București. Acest statut permite distribuția tipăriturilor prin intermediul Magaziei UNMB, unde se vând publicațiile realizate și susținute

financiar de către universitate și la inițiativa acesteia. Volumele finanțate de autor din fonduri proprii sunt puse în circuitul comercial de către beneficiar. Efortul de popularizare este întregit printr-o serie de acțiuni de promovare și difuzare a volumelor

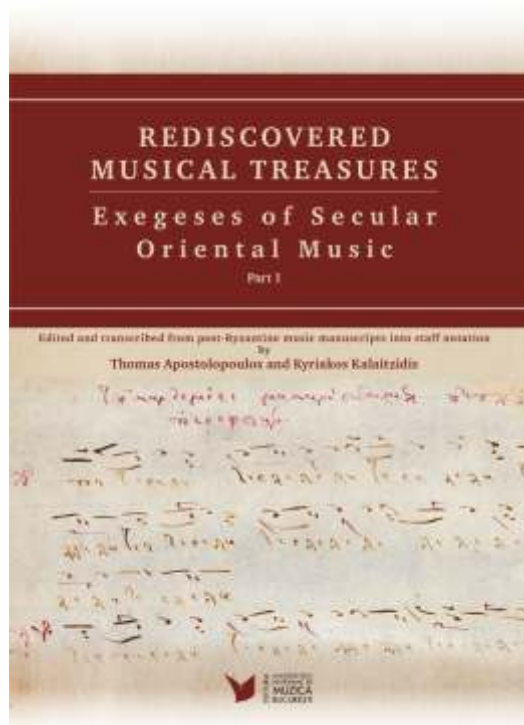
publicate îndeplinite de echipa redacțională, după cum urmează. Titlul, autorul și coperta volumelor/partiturilor sunt afișate atât pe site-ul Editurii (www.edituraunmb.ro), cât și la avizierul Editurii UNMB.

(continuare în pagina 14)

Editura Universității Naționale de Muzică din București

(continuare din pagina 13)

Cărțile, partiturile și volumele *Musicology Today* sunt trimise în

format fizic către universități partenere și biblioteci de renume, în țară și peste hotare. În lista de biblioteci partenere se regăsesc multiple instituții incluse în rețeaua WorldCat. Dintre publicațiile Editurii UNMB din ultimii 5 ani, amintim următoarea serie de titluri indexate în această bază de date:

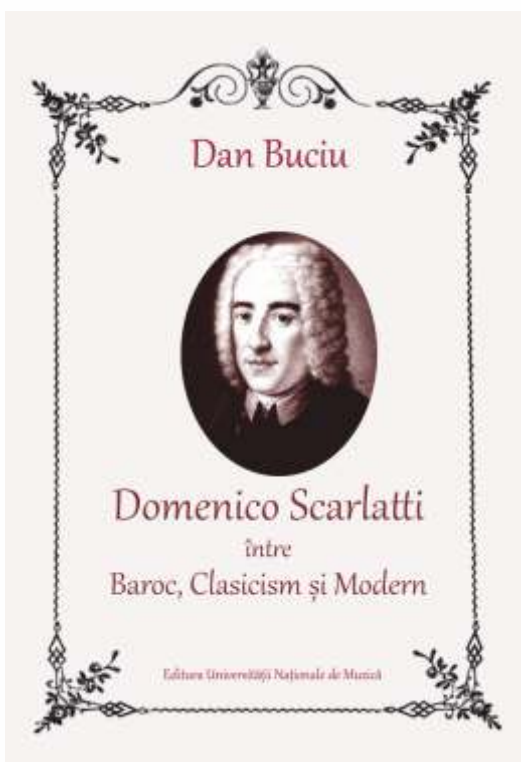
- Thomas Apostolopoulos, Kyriakos Kalaitzidis – *Rediscovered Musical Treasures: Exegeses of Secular Oriental Music, Ed. and Transcribed from Post-Byzantine Music Manuscripts into Staff Notation*, 2019
- Nicolae Gheorghîță ed. – *Muzici ale saloanelor din Principatele Române în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, vol. I, 2019
- Olguța Lupu, Isaac Alonso de Molina, Nicolae Gheorghîță ed. – *Curriculum Design & Development Handbook: Joint Master Program on Early Music Small Vocal Ensembles*, 2018

- Costin Moisil – *Construcția unei identități românești în muzica bisericească*, 2018
- Ștefan Niculescu – *Sextuplum*, 2018
- Tiberiu Olah – *Sonata pentru clarinet solo*, 2018
- Theodor Rogalski – *Trei dansuri românești*, suită simfonică, 2018
- Valentina Sandu-Dediu ed. – *Music in Dark Times. Europe East and West, 1930-1950*, 2016
- Aurel Stroe – *Viziunea lui Ion*, pentru orchestră de coarde, 2018
- Aurel Stroe – *Sonata nr. 2 pentru pian, Termodinamică*, 2017
- Anatol Vieru – *Versetse pentru pian și vioară*
- *Musicology Today: Journal of the National University of Music Bucharest*, 2010-2019

Premii și recenzii – publicațiile Editurii UNMB reflectate în discursul despre muzica clasică din România

„Nu este un demers tipic muzicologic, ci unul asumat de profesorul Buciu prin ochiul său componistic. Autorul nu vizează în mod special sinteza bibliografică (deși nu neglijează sursele importante), studiul comparat al edițiilor (deși se apleacă asupra acestora), sau contextul istoric și estetic (cărui îi fixează de altminteri cu acuratețe datele definitorii). Se concentrează pe mecanismele morfologice și sintactice ale partiturii, supunând-o unei adevărate analize stilistice, cu concluzii care luminează diferența între conduita epocii și originalitățile lui Scarlatti” (Valentina Sandu-Dediu, *În căutarea consonanțelor*, Humanitas, București, 2017). În capitolul intitulat „Un admirator al lui Domenico Scarlatti: Dan Buciu” din volumul evocat anterior, muzicologul Valentina Sandu-Dediu își manifestă aprecierea față de viziunea proaspătă, originală asupra stilurilor componistice întrepătrunse în creația lui Domenico Scarlatti, ilustrată de Dan Buciu în volumul *Domenico Scarlatti între Baroc, Clasicism și Modern*, publicat la Editura UNMB în anul 2015.

Aceeași carte a beneficiat de recenzii în *România literară* (Valentina Sandu-Dediu în nr. 13, 24 martie 2017) și în *Musicology Today* (Alexandru Leahu în nr. 1 din 2016) și a fost răsplătită cu Premiul UCMR pentru Muzicologie, la categoria *Sistematică*, pentru anul

2015.

Costin Moisil, autor premiat la rândul său de UCMR pentru cartea *Geniu românesc vs. tradiție bizantină. Imaginea cântării bisericești în muzicologia românească* din 2016, a ales să-și publice următorul volum, în 2018 – *Construcția unei identități românești în muzica bisericească* – la Editura UNMB. Volumul a fost recenzat de Alexandru Ioniță în revista *Renașterea Cluj* (an XIII/2019, nr. 11) și în revista *Musicology Today*.

De asemenea, volumul coordonat de muzicologul Valentina Sandu-Dediu, *Music in Dark Times. Europe East and West, 1930-1950* – care a reunit, în limbile engleză și germană, comunicări din cadrul unui simpozion internațional de muzicologie găzduit de Colegiul Noua Europă în 2014 – a fost prezentat într-o recenzie realizată de Victor Eskenasy și publicată pe site-ul Radio Europa Liberă Moldova. Colecția de studii *Music in Dark Times* a fost publicată la Editura UNMB în anul 2016.

Musicology Today

conf.univ.dr. Florinela Popa, editor executiv

Istoricul revistei

Fondată în 2010 de către prof.univ. dr.DHC Valentina Sandu-Dediu, *Musicology Today: Journal of the National University of Music Bucharest* (ISSN 2286-4717; e-ISSN 2067- 5364; ISSN-L 2067-4717) este o revistă online de specialitate (domeniul MUZICĂ) a Universității Naționale de Muzică din București, cu apariție trimestrială în limbile engleză, germană și franceză. Pe lângă publicarea sa în mediul online, *Musicology Today* apare și în format tipărit, la Editura Universității Naționale de Muzică din București, cu o frecvență anuală, fiecare volum reunind cele patru numere corespunzătoare unui an calendaristic (http://www.edituraunmb.ro/?t_lucrar

e=musicology-today). Nivelul înalt academic al revistei este asigurat prin evaluarea materialelor primite spre publicare în sistem *peer-review* de către doi specialiști de renume din domeniu, din țară sau/și din străinătate. Încă de la primul număr din 2010, din board-ul științific internațional al revistei au făcut parte personalități marcante ale muzicologiei internaționale: Grigore Constantinescu, Universitatea Națională de Muzică din București; Helmut Loos, Musicology Institute, Leipzig University; Costin Mioreanu, Sorbonne University, Paris; Jean-Jacques Nattiez, Music Faculty, Montréal University; Dorotheea Redepenning, Musicology Institute,

Heidelberg University.

Procesul redacțional este asigurat de membri ai comunității academice din Universitatea Națională de Muzică din București: director, editor general – prof.univ.dr.DHC Valentina Sandu-Dediu; editori executivi – conf.univ.dr. Florinela Popa, conf.univ.dr. Costin Moisil; editor *Musica Sacra* – prof.univ.dr. Nicolae Gheorghită; redactori – drd. Ana Diaconu, drd. Andreea Mitu, drd. Benedicta Pavel, drd. Vlad Văidean.

Profilul tematic

Arhitectura tematică a revistei *Musicology Today* a fost concepută ca o zonă de convergență a unor idei și dezbateri muzicologice actuale, cu deschidere către pluralitatea tradițiilor muzicologice – europene, în primul rând, dar nu numai –, de unde și diversitatea lingvistică pe care *Musicology Today* o promovează. Prin studiile și articolele pe care le selectează spre publicare, revista are ca principal scop diseminarea celor mai relevante rezultate ale cercetării muzicologice românești și internaționale ale prezentului. Număr de număr, *Musicology Today* propune abordări de substanță și de o remarcabilă ținută

științifică din domeniul muzicologiei sistematice și istorice, axate pe evidențierea unor coordonate de stil și estetică muzicală, pe analize muzicale, istoriografie, reflectând totodată și necesare deschideri interdisciplinare. Începând cu nr. 12 (4/2012), *Musicology Today* și-a extins sfera tematică și spre zona muzicilor liturgice medievale și postmedievale, în cadrul unor numere coordonate de prof.univ.dr. Nicolae Gheorghită (editor) sub titlul de *Musica Sacra*.

Linia tematică și structura fiecărui număr sunt prezentate succint în *Editorialul* semnat de Valentina Sandu-Dediu, Nicolae Gheorghită sau Florinela

Popa. Fiecare număr al revistei *Musicology Today* include cinci materiale – studii, eseuri, recenzii de carte/*Laudatio* (scrise cu ocazia conferirii unor titluri de *doctor honoris causa* în UNMB) –, distribuite, de obicei, astfel: trei studii (*Studies*), un eseu (*Thoughts*) și o recenzie de carte (*Book review*). Există și excepții de la această formulă, impuse de caracterul particular al anumitor numere – de exemplu, numere dedicate lucrărilor unor conferințe internaționale.

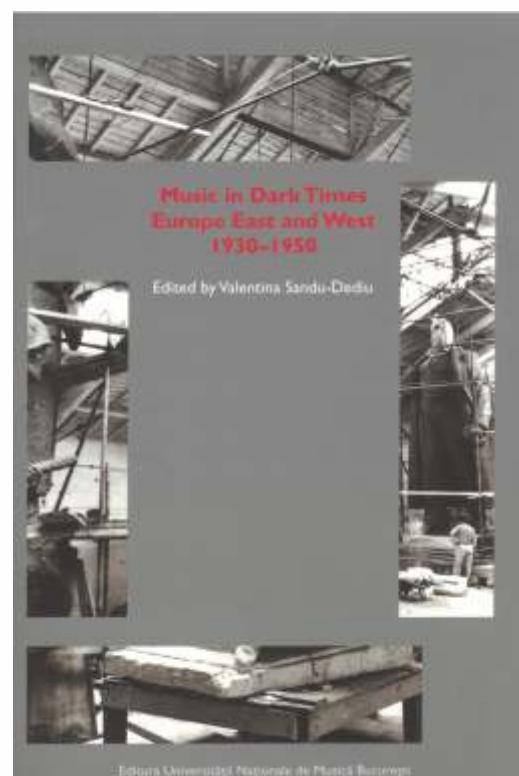
Contribuția la diseminarea unor rezultate de cercetare semnificative pentru domeniu

Musicology Today și-a propus să disemineze rezultatele unor importante proiecte de cercetare pe care Universitatea Națională de Muzică din București le-a inițiat, coordonat și implementat sau la care a participat ca instituție parteneră. Astfel, revista *Musicology Today* a publicat, sub formă de studii, rezultatele finale ale unor proiecte internaționale de anvergură, după ce, în prealabil, aceste rezultate au fost prezentate de autorii lor și dezbătute în cadrul unor conferințe desfășurate la Colegiul Noua Europă –

Institut de Studii Avansate din București și la sediul Universității Naționale de Muzică din București.

Interesul tot mai mare de a aborda din unghiuri proaspete de vedere subiecte rămase decenii la rând *tabu*, de a redimensiona și recalibra istoria muzicii românești dintr-o perspectivă actuală, mergând până la o acută nevoie de rescriere a acesteia, reprezintă o caracteristică dominantă a ultimilor ani. Aș aminti impactul considerabil pe care l-au avut în această direcție:

(continuare în pagina 16)

Musicology Today

(continuare din pagina 15)

- proiectul internațional coordonat de Valentina Sandu-Dediu, în toamna 2014, *Music in Dark Times: Europe East and West, 1930-1950*, la Colegiul Noua Europă din București, proiect finanțat de Ernst von Siemens Musikstiftung;

- proiectul internațional coordonat de Nicolae Gheorghită, în 2018, *The Musics of Power: Music and Musicians in Totalitarian Regimes in 20th Century Europe*, la Colegiul Noua Europă și la Universitatea Națională de Muzică din București (dezvoltat de Școala Doctorală a UNMB; FONDUL DE DEZVOLTARE INSTITUȚIONALĂ: CNFIS-FDI-2018-0365).

O altă contribuție semnificativă la diseminarea unor rezultate ale cercetării relevante pentru domeniu s-a datorat publicării lucrărilor din proiectul internațional intitulat *Elites and Their Musics. Music and Music-Making in the 19th-Century South-Eastern Europe Salons* (dezvoltat de Școala Doctorală a UNMB; FONDUL DE DEZVOLTARE INSTITUȚIONALĂ: CNFIS-FDI-2019-0171), director de proiect Nicolae Gheorghită. Conferința internațională desfășurată în 21-23

noiembrie 2019, la Colegiul Noua Europă și la UNMB, a reliefat multiple aspecte legate de rolul muzicilor de salon din spațiul sud-est european în procesul de asimilare a modelelor vest-europene din secolul al XIX-lea (nr. 39-3/2019, 40-4/2019).

Impactul asupra domeniului

În cei zece ani de la înființare, vizibilitatea *Musicology Today*, revistă online în regim open access, a crescut în mod constant. Urmărind cu consecvență plasarea cercetării muzicologice românești în contextul și la nivelul preocupărilor de interes internațional, revista s-a impus prin retrasarea și înnoirea dinamică a direcțiilor tematice și de abordare metodologică, având un impact considerabil asupra domeniului.

Toate studiile și articolele apărute în *Musicology Today* de la înființare până în 2019 inclusiv (nr. 1-40) pot fi accesate online, gratuit, pe pagina web a revistei:

<http://www.musicologytoday.ro/>

În 2011, revista a fost înscrisă pe Platforma Editorială Română SCIPPIO:

<http://www.scipio.ro/web/musicology-today/home>

Din 2012, *Musicology Today* este indexată în EBSCO:

<https://www.ebscohost.com/titleLists/a9h-journals.htm>

și în Répertoire International de Littérature Musicale (RILM):

<https://rilm.org/resources/list.php?product=rft&type=music>

Începând din 2016, *Musicology Today* este indexată și în ERIH Plus:

<https://dbh.nsd.uib.no/publiseringskanaler/erihplus/periodical/info.action?id=488417>

Impactul publicației *Musicology Today: Journal of the National University of Music* este dat de 96 articole indexate în baza de date Google Scholar, cu 13 citări și un indice Hirsch 2.

În varianta sa online, *Musicology Today*

este accesibilă de oriunde din lume. Volumele revistei (în format tipărit), cu un tiraj de cca. 100 de exemplare pe an, sunt distribuite/expediate anual la peste 35 de universități, biblioteci, instituții cu profil muzicologic din țară (precum Academia Națională de Muzică „Gh. Dima” din Cluj, Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași, Universitatea de Vest din Timișoara) și din străinătate. Într-o listă selectivă cuprinzând 10 biblioteci din străinătate care primesc revista *Musicology Today* (în format fizic) intră: University of Oxford, Bodleian Staff Library, University of Cambridge, Bibliothek der Humboldt-Universität Berlin, Universitätsbibliothek Leipzig, Universitätsbibliothek München, Conservatoire National Supérieur de Musique et Danse Paris, Universität für Musik und darstellende Kunst Wien, Utrecht University Library, Stanford University Libraries, National Library of Israel.

Ponderea articolelor în limbi străine și a autorilor publicați

Musicology Today: Journal of the National University of Music Bucharest este o revistă concepută integral în limbi străine (engleză, germană și franceză), ponderea cea mai mare având-o materialele publicate în limba engleză. Astfel, toate rezumatele studiilor publicate de *Musicology Today* (vezi rubricile *Abstracts*), prezentările autorilor (*About the Authors*) și editorialele (*Editorials*) sunt în limba

engleză.

Principala platformă de afirmare și de internaționalizare a cercetării muzicologice din Universitatea Națională de Muzică din București, *Musicology Today* păstrează un echilibru între contribuțiile unor cadre didactice și de cercetare din UNMB și cele ale unor specialiști din afara instituției – atât din țară, cât și din străinătate. O statistică realizată la nivelul ultimilor cinci ani

arată că ponderea o au autorii din afara UNMB, covârșitor din străinătate (afiliați instituțional în centre precum Atena, Belgrad, Berlin, Bruxelles, Budapesta, Chapel Hill/North Carolina, Chicago, Cracovia, Hiroshima, Istanbul, Leeds, Leipzig, Londra, Lvov, Marsilia, München, Nicosia, Novi-Sad, Saint-Germain-en-Laye, San Diego, Viena).

De curând (în luna octombrie a acestui an), Valentinei Sandu-Dediu, membru al comunității academice din universitatea noastră, i s-a acordat înaltul titlu de doctor honoris causa al Universității Naționale de Arte „George Enescu” din Iași (UNAGE).

LAUDATIO

prof.univ.dr. Laura-Otilia Vasiliu, prorector UNAGE Iași

Imaginea actuală a Valentinei Sandu-Dediu, de profesie muzicolog și pianist, este aceea a unei personalități puternice și luminoase ce își asumă cu grație rolul de lider, de formator de opinie în viața muzicală și culturală românească, în învățământul de specialitate. Este vocea muzicologică și universitară recunoscută de instituții și culturi străine, vocea unui profesionist incontestabil și a unui om de cultură erudit ce contribuie substanțial la schimbarea mentalității în raportul național-universal, tradițional-modern și la promovarea valorilor muzicale românești în Europa, în lume. Calitățile personale de excepție, dezvoltate prin educație susținută, activitatea muzicologică intensă și apreciată la timp i-au creat totodată imaginea unui profesionist de vârf al științei muzicale, amploarea și relevanța cercetării sale (măsurate în *h-index/Hirsch index*) depășind cu mult unitățile muzicologilor români contemporani.

Recunoașterea ascendenței sale în domeniu la vârsta timpurie a maturității, prin distincția supremă din România academică, aceea de doctor honoris causa, mai întâi de către Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj (în 2018), reflectă existența sa în conștiința muzicienilor români, recunoașterea sa ca deschizător de drumuri în configurarea unui mediu academic românesc, consonant cu cel occidental.

Începutul glorios

Valentina Sandu-Dediu a fost continuu un vârf al domeniului și colectivului

din care a făcut parte, traversând etapele profesionale în mod superpozabil și în avans. Este studentă la muzicologie în cei mai grei și selectivi ani ante-revoluționari, 1986-1990, când numărul de locuri scăzuse dramatic și concurența era înspăimântătoare. Cu toate acestea, publică încă din timpul studenției, câștigând premii pentru critică muzicală și muzicologie.

și, peste câteva luni, o bursă de cercetare în Austria, acordată de Fundația *Alban Berg*, din Viena. Această primă experiență în mediul de cercetare occidental îi facilitează, mai întâi, completarea documentării și transformarea lucrării de licență în prima carte de autor: *Wozzeck. Profeție și împlinire* – publicată de Editura muzicală la doar un an după absolvirea studiilor. Premiată în acel moment, de Fundația *Mihail Jora*, cartea a rămas până astăzi reperul bibliografic al temei în România.

Ascensiunea vertiginoasă

Din acest moment, cariera Valentinei Sandu-Dediu se derulează într-un ritm amețitor: devine membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România în 1991; în același an, se înscrie la doctorat – făcând parte din prima serie a noii școli înființată la Conservatorul bucureștean; în 1992 devine membră a *Societății Internaționale de Muzică Contemporană* și a *Societății române Mozart* din Cluj. Anul 1993 reprezintă momentul de început al carierei sale universitare ale cărei trepte le urcă în doar zece ani, astfel că în 2003 primește titlul de profesor. Predă și redactează cursuri universitare fără a renunța la învățarea continuă prin stagii de cercetare la universități și institute

occidentale. La *Humboldt-Universität* din Berlin beneficiază, în anul 1997, de îndrumarea cunoscutului muzicolog Hermann Danuser, revenind la Berlin în 2000 în calitate de bursieră la *Wissenschaftskolleg zu Berlin*, Institute for Advanced Studies. În această perioadă, publică în mod susținut și câștigă o notorietate unică în domeniul muzicologiei, dintre

(continuare în pagina 18)

Finalizează studiile la clasa profesorului Grigore Constantinescu cu analiza uneia dintre cele mai complicate partituri moderne – opera *Wozzeck* de Alban Berg –, în timp ce alții încă mai descifrau limbajul dulcelui stil clasic, un final strălucitor ce îi aduce *Diploma de onoare* (acordată de Fundația Fraților Sârghie) pentru cel mai bun absolvent al Universității de Muzică din București

LAUDATIO

(continuare din pagina 17)

volumele apărute și premiate în acea vreme, menționăm: *Ipostaze stilistice și simbolice ale manierismului în muzică* (1997) – lucrarea sa de doctorat (distinsă cu Premiul Academiei Române), *Dan Constantinescu – esențe componistice* (1998), monografie scrisă în colaborare cu Dan Dediu (Premiul Uniunii Compozitorilor), *Muzica românească între 1944-2000* (2002), rod al unui proiect internațional finalizat și cu publicarea volumului în limba germană – *Rumänische Musik nach 1944*, Saarbrücken, Pfau, 2006 și recunoașterea valorii sale cu Premiul Academiei de Științe Berlin-Brandenburg, acordat de Fundația Peregrinus (Rudolf Meimberg) în 2008. Astăzi, după 18, respectiv 14 ani de la publicarea celor două variante ale ultimei cărți amintite, constatăm, încă o dată, rolul lor decisiv în cunoașterea muzicii contemporane românești în țară și dincolo de granițe, în formularea unor concepții și a unor direcții de cercetare care au generat sute de articole, lucrări de doctorat și cărți de specialitate, numeroase citări indexate.

Perioada de ascensiune muzicologică și universitară a Valentinei Sandu-Dediu culminează cu volumul *Alegeri, atitudini, afecte. Despre stil și retorică în muzică* (Premiul Uniunii Compozitorilor pe anul 2010), lucrare ce include, dar și transcende obiectivul didactic prin bogăția și actualitatea lecturilor integrate, originalitatea analizelor și judecăților personale, prin spiritul deschis și stilul dubitativ, printr-o reală apetență „pentru situarea propriilor meditații între formularea de întrebări și propunerea de răspunsuri la un nivel de intersecție a muzicii cu istoria artelor, estetica și filosofia” (din prefața volumului, semnată de regretatul profesor muzicolog Grigore Constantinescu). *Alegeri, atitudini, afecte* devine în scurt timp manualul la modă pentru studenții conservatoarelor, pentru muzicieni de factură diferită care l-au citit cu folos sau încă îl mai descoperă. Activitatea intensă din primii douăzeci de ani (1990-2010), continua evoluție profesională a muzicologului și

profesorului Valentina Sandu-Dediu, împlinită prin succese impresionante, au fundamentat primirea sa în societăți internaționale de muzicologie, *International Musicological Society*, în 2002, și *Gesellschaft für Musikforschung* (Societatea germană de muzicologie), în 2008, de asemenea, conferirea Ordinului „Meritul pentru învățământ” în grad de Cavaler, de către Președintele României (în 2004).

Angajarea publică eficientă

Autoritatea profesională obținută a produs solicitări nenumărate din zona managementului și evaluării învățământului universitar, a cercetării și creației. Și în această arie, activitățile au fost superpozabile: prorector al UNMB în perioada 2005-2008, membru în Consiliul Național de Finanțare a Învățământului Superior (2005-2011), al Consiliului Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (2008-2012 – ulterior expert), al Comisiei Artele spectacolului din cadrul Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU), din 2011. Prezența doamnei Valentina Sandu-Dediu în forurile de analiză și decizie a reprezentat pentru facultățile de muzică garanția susținerii domeniului

și a evaluării corecte. Prestigiul, echilibrul și eleganța personalității sale, exigența constitutivă, dar și cunoașterea lumii muzicale românești au susținut influența sa în comisiile ministerului și contribuția reală la reformularea standardelor universitare în activitatea didactică, de cercetare și creație, cu efecte benefice în timpul ce a trecut. Avantajul Valentinei Sandu-Dediu a reprezentat și activitatea internațională de factură comparabilă, desfășurată în paralel, ce i-a oferit un termen de comparație inspirator. Mă refer la calitatea sa de membru al grupurilor de lucru *The 3rd Cycle* și *Research*, din cadrul proiectului „Polifonia” al Asociației Europene a Conservatoarelor (2004-2010).

Interdisciplinaritatea și internaționalizarea la ea acasă: *New Europe College*

Experiența obținută în activitățile de angajament public și contactul sporit cu mediile internaționale, inclusiv prin cursuri, conferințe, recitaluri susținute la universități și conservatoare europene, au propulsat-o pe Valentina Sandu-Dediu spre o nouă etapă a carierei: rector al Institutului de Studii Avansate – *New Europe College* – din București, începând cu anul 2014. Programele de cercetare din aria științelor umaniste și sociale susținute de institut, prin bursieri din toată lumea, integraseră în anii din urmă și proiecte muzicologice. Profilul și substanța acestor abordări sporesc prin contribuția de idei a noului rector, prin capacitatea deosebită a Valentinei Sandu-Dediu de a conecta domenii și arii culturale, de a comunica și modera dialogul în spațiul interdisciplinar.

Prin rectorul și muzicologul Valentina Sandu-Dediu s-au inițiat teme de cercetare de mare actualitate, unice în ambianța muzicală românească. Să menționăm doar cele două proiecte vizând relația dintre muzică și politică:

(continuare în pagina 19)

LAUDATIO

(continuare din pagina 18)

Music in Dark Times, Europe East and West, 1930-1950 (2014) și *The Music of Power. Music and Musicians in Totalitarian Regimes in 20th Century Europe* (2018). Investigația s-a concentrat pe identificarea muzicilor aservite puterii și influențate ideologic, încercând a se răspunde la întrebarea dacă aceste creații au o valoare estetică autonomă sau au funcționat doar în raport cu epoca, evenimentul, comanda. Coordonând publicarea studiilor în volum și în prestigiosul jurnal *Musicology Today*, Valentina Sandu-Dediu creează un model de tratare culturală în muzicologie ce poate fundamenta fenomenul de regândire a istoriei muzicale.

Le style c'est l'homme même

Celebra definiție a lui Bouffon, *le style c'est l'homme même*, poate fi punctul de plecare în încercarea noastră de a descrie gândirea muzicologică și scriitura Valentinei Sandu-Dediu. Citind cărțile sau articolele sale, ai mereu sentimentul că îți se adresează, că autorul este alături de tine; te face imediat să înțelegi fenomene și noțiuni complicate prin limpezimea exprimării, te determină să participi la interogațiile sale și să continui căutarea. Nu te obosește nici cu prețiozitatea terminologiei, nici cu detalieri scrupuloase. Un stil nobil, elegant, înăscut și șlefuit în cele trei decenii de scris intens. Căci opera domnei Valentina Sandu-Dediu nu se rezumă la cărțile amintite și altele despre care vom vorbi, ci cuprinde sute de articole științifice și jurnalistice, conferințe și cicluri de emisiuni radiofonice, interviuri publicate sau filmate. A fost și este în miezul fenomenului muzical contemporan, compozitorii, interpreții, muzicologii lumii sunt în atenția ei; comentează marile cărți de specialitate ale prezentului, noile viziuni estetice, schimbările de direcție în studiu și cercetare. Doar amintind câteva dintre publicațiile în

care a fost prezentă putem avea conturul acestei activități asidue: *Revista Muzica, Actualitatea Muzicală, Melos, Studii și Cercetări de Istoria Artei, Revue Roumaine d'Histoire de l'Art, Caiete critice, România liberă, Cotidianul, Adevărul, Tineretul liber, Flacăra, Contrapunct, Euresis, Dilema – „Vineri”, România Literară, Agenda Festivalului George Enescu, Tribuna, Lucrări de muzicologie* (Cluj), *Revista Artes* (de la Iași) - la care se adaugă revistele străine din Belgrad, Katowice, Berlin, Budapesta, *Journal of Musicological Research* din SUA, și am putea continua.

Drept urmare a acestei pasiuni pentru lumea muzicii în cuvinte, scriitura actuală a Valentinei Sandu-Dediu este o fuziune fericită dintre stilul științific și cel de critică muzicală, în acord cu tendința universală de sporire a funcției de comunicare, a ariei de audiență a muzicologiei. Hermeneutica verbalizată include spiritul relativist și trans-disciplinaritatea în echilibru cu aspectul sistematic și cultul pentru adevăr. Cărțile apărute în ultimii ani la editura Humanitas – *Octave paralele* (2014) și *În căutarea consonanțelor* (2017), ambele premiate de Uniunea compozitorilor, ilustrează conceptul formulat. Îl reflectă și comentariul lui Andrei Vieru – pianist și intelectual român stabilit în Franța: „Cuprinzând o sumă imensă de informații, autoarea scrie o carte în tradiția cea mai nobilă a muzicologiei și a criticii literare, (...)

scopul cărții este de a trezi setea de cunoaștere a neofitului și de a redeștepta pe cea a cunoscătorului blazat” (*În căutarea consonanțelor*, coperta 4) - un obiectiv generos și atât de greu de atins!

O imagine în actualitate

În prezent – am în vedere ultimii cinci ani –, viața profesională a Valentinei Sandu-Dediu este în eflorescență mediteraneană: predă muzicologie, coordonează lucrări de doctorat, moderează colocvii interdisciplinare în limbile engleză și germană, ține conferințe la universități din Europa și SUA, scrie articole despre muzicieni români în marile enciclopedii ale lumii – *Musik in Geschichte und Gegenwart, Grove Music Online*, de asemenea, studii științifice în volume internaționale prestigioase, editează cărți colective și revista *Musicology Today* – cel mai valoros periodic de specialitate din România, susține recitaluri în formații camerale în calitate de pianistă – și nu am cuprins tot! Un om cu energia,

determinarea, capacitatea intelectuală și hărnicia sa se impune și în societatea românească zbuciumată și controversată ca autoritate profesional-culturală. Plurivalența personalității sale de muzicolog-muzician-scriitor, producător de știință, cultură, educație, dialog fundamentează statutul Valentinei Sandu-Dediu de creator de școală în aria muzicologiei și acela de *înainte-mergător* în procesul ireversibil al fuziunii național-universal, cu profit spiritual de ambele laturi ale relației. Iată de ce acordarea înaltului titlu doctor honoris causa reprezintă un act de admirație și apreciere sinceră, de recunoaștere a operei și a valorii umane, a rolului său de far călăuzitor pentru generații de muzicieni, muzicologi, profesori, melomani.

Cuvânt de mulțumire

prof.univ.dr. DHC Valentina Sandu-Dediu

Primind această onorantă invitație, primul impuls a fost acela de a revedea firele ce mă leagă de instituția Dumneavoastră, temeinic întreșute ca liniile de contrapunct. Admirația este prima, chiar atunci când nu vizitasem niciodată Iașiul, dar îi ascultasem pe marii artiști veniți de aici, de la cvartetul Voces la dirijorii Ion Baciș și Gheorghe Costin. Am avut apoi norocul de a găsi prieteni și interlocutori de substanță în Universitatea Națională de Arte „George Enescu”: figura paternă și generoasă a compozitorului Viorel Munteanu, muzicologii deveniți prieteni apropiați, Laura Vasiliu și Gheorghe Duțică, precum și studenții sau mai tinerii confrăți care m-au primit cu multă căldură și cu o deschidere intelectuală remarcabilă la conferințe și simpozioane diverse.

Muzicologia nu este o profesie strălucitoare, nu produce staruri. Cine pornește la drum în a scrie despre muzică se va fi resemnat să nu aibă publicul larg de cititori al istoricului, sociologului sau filosofului. Nici măcar comunitatea muzicală nu-l va îmbrățișa cu entuziasm întotdeauna. Și, până la urmă, care e de fapt rostul muzicologului? Să educe, să ilumineze, să contrarieze sau să-i irite pe colegii interpreți și compozitori? Și oare nu va plana asupra sa suspiciunea că nu a putut practica muzica, și de aceea s-a rezumat la a scrie despre ea?

Se vorbește azi – în spațiul american – de muzicologia omnivoră: o metaforă care reflectă tendința accentuat interdisciplinară, transdisciplinară, multidisciplinară a universitarilor americani. Muzicologul trebuie să fie la curent cu toate ideile nou lansate în științele umaniste (și nu numai), să le consume, să reflecteze asupra lor în discursul despre diverse genuri muzicale (clasice, etnice, ale lumii întregi, ale celor mai diferite grupuri sociale). Sedus de asemenea lecturi, pe muzicolog îl pândește pericolul de a uita specificul și profunzimea

muzicii. Era oare mai bine în trecutul nu așa de îndepărtat, când se concentra mai aplicat asupra analizei fenomenologice de partitură sau asupra aspectelor istorice și estetice ale unui repertoriu anume, fără să încerce a le învălui cu poleiala unui nou concept la modă?

Cred cu multă convingere că unui muzicolog nu poate să-i lipsească din instrucția sa uneltele fundamentale ale analizei. Trebuie să știe să descifreze sensurile unei partituri, să asculte o aceeași compoziție în multiple interpretări. Indiferent de tema aleasă, va trebui să învețe cum să se documenteze, unde să-și găsească sursele și, în definitiv, să-și

caute informațiile cu acuratețe. **I n t e r d i s c i p l i n a r i t a t e a**, transdisciplinaritatea vin după, și nu înaintea analizei, a cunoașterii temeinice a textului muzical. Iar Laura Vasiliu și Gheorghe Duțică continuă să facă tot ceea ce le stă în putere pentru a urma acest crez, al analizei muzicale ca instrument fundamental pentru muzicolog.

Toate acestea nu înseamnă neapărat ermetism. Chiar dacă nu avem un public larg, nu trebuie să neglijăm comunicarea cât mai directă cu cititorul sau ascultătorul nostru. Este dificil să captivezi un ascultător de radio, un spectator de emisiuni video sau de conferințe, un student la un curs comunicându-i cât mai atractiv concepte complicate. Stilul este important, retorica, precum și dorința de a te substitui interlocutorului, de a încerca să intuiești când se plictisește

și de ce. Am la Iași un alt exemplu, pe Alex Vasiliu, jurnalist cu experiență de decenii în evaluarea scenei de jazz. Am colaborat recent într-un amplu proiect muzicologic pe care l-am coordonat alături de colegul meu, Nicolae Gheorghiuță, merit să celebreze centenarul existenței UCMR. În două volume intitulate *Noi istorii ale muzicilor românești* ne-am întâlnit 14 autori cu o anumită unitate „în gând și în simțiri”, pentru ca să producem texte moderne, conform mentalităților de azi, în care să nu (mai) facem excese de sentimentalism patriotic, ci să fim convinși că serviciul adus creațiilor muzicale naționale este cu atât mai mare, cu cât tonul nostru se menține (pe cât posibil) în zona obiectivității și a gândirii critice.

Și iată că astăzi ar fi trebuit să particip la București la evenimentele organizate în onoarea acestui centenar: conferințe la Academia Română și concerte la Ateneul Român. Pe 2 noiembrie ar fi trebuit să lansăm public cele două volume, tocmai pentru că am fi marcat astfel data de naștere a Societății Compozitorilor Români din 1920. Toate acestea au fost anulate, așa cum se întâmplă azi, când pandemia afectează grav și ireversibil sectorul artistic. Ne rămân însă cărțile despre muzicile românești, potențialul lor de mărturie, de comentariu. Chiar dacă aflate în penumbra internetului ca răspândire și efect imediat, cărțile de muzicologie se transformă în acel instrument de comunicare academică, dar și artistică.

Cred că am moștenit de la bunicul meu dinspre mamă, învățător, o idee fixă - astăzi caducă, desigur: cel mai prețios lucru pe care îl poți lăsa după tine e o carte. Într-un asemenea timp straniu precum cel pe care îl traversăm pare că o asemenea convingere poate renaște.

Iași, 29 octombrie 2020

Imposibila obsesie. Interviu cu Tiberiu Soare

Filip Mihăilescu - muzicologie, anul I

Filip Mihăilescu: *De-a lungul anilor, în calitate de dirijor, v-ați format un sistem unic de lucru cu fiecare orchestră cu care colaborați? Sau fiecare ansamblu este diferit și trebuie abordat în consecință?*

Tiberiu Soare: Înclin către varianta a doua de răspuns. Primul lucru pe care ar trebui să îl facă un dirijor în fața orchestrei este să asculte cu foarte mare atenție. Capacitatea de a asculta este esențială pentru un dirijor, extraordinară! Urechea este cel mai important ajutor în timpul unei repetiții. Un dirijor, când studiază o partitură, își creează o proiecție mentală a ceea ce ar trebui să sune acolo. Când se duce prima dată în fața orchestrei respective, indiferent de unde e orchestra sau din cine este formată, dirijorul trebuie să pună în mișcare acea proiecție, să înceapă să repete cu ea fără să țină mari discursuri. Repetițiile nu reprezintă nimic altceva decât procesul de comparație între versiunea ideală pe care ți-ai format-o atunci când ai studiat partitura și versiunea reală pe care ți-o oferă ansamblul din fața ta. Încercarea de a suprapune, de a aduce cât mai aproape una de alta aceste două variante reprezintă procesul de repetiție. Trei lucruri sunt importante pentru un dirijor,

mai ales aflat la început de drum: să știe ce este real, să știe ce nu e real și, mai ales, care este diferența dintre acestea două. Este real ce îți imaginezi tu că sună sau ce sună cu adevărat în fața ta? E foarte important să faci diferența, pentru că tu, ca tânăr dirijor, ești tentat să dirijezi acea versiune ideală pe care ți-ai format-o în minte și să fii complet rupt de realitatea pe care ți-o prezintă orchestra din fața ta. Și atunci nu auzi foarte multe lucruri care se petrec, fie bune, fie rele. În momentul în care ești tu singur cu versiunea ta din minte nu ai controlul asupra a ceea ce se petrece. Nu poți să controlezi ceva ce nu înțelegi. Dacă apar lucruri care nu îți convin mergi un pas mai departe și trebuie să fii capabil să pui foarte clar degetul acolo unde este neapărat nevoie. Adică, să

nu bâjbâi, să repeți un fragment de nu știu câte zeci de ori pentru că nu-ți place ție. Acea nu este o metodă de repetiție. Trebuie să identifiți foarte rapid cauza, sursa nemulțumirii tale. Foarte multe lucruri nu pot fi aduse la un numitor comun în repetiții decât dacă dirijorul ascultă cu foarte mare atenție.

F.M. *Și oare trebuie găsită o cale de mijloc, o variantă de compromis?*

T.S. Compromis cred că e un cuvânt puțin cam aspru. Mai degrabă, o anumită generozitate. Să mă explic puțin: dirijorul, atunci când studiază partitura, ajunge la o variantă suficient de „generoasă” astfel încât să poată îngloba și mici trasee alternative. Ce înseamnă asta? Mici divergențe care apar din felul în care cântă oamenii din orchestră, care nu țin, bineînțeles, de greșelile care trebuie corectate, ci țin

inițiative și, bineînțeles, apoi, te transformi într-un fel de arbitru al bunului gust...

F.M. *Care considerați că este cel mai memorabil sau mai izbutit concert din cariera dumneavoastră?*

T.S. N-aș putea să fixez unul, pentru că e vorba mai degrabă de stare. Sunt două lucruri pe care le înțeleg prin „cel mai izbutit concert”. Poți considera un concert izbutit după idealul acela pe care ți-l imaginezi, din punct de vedere tehnic. Dar există anumite seri în care se imprimă o anumită stare a dirijorului împreună cu orchestra, împreună cu publicul. Aș spune că cele mai prețioase momente de care îmi aduc aminte au fost acelea în care s-a creat această comuniune între dirijor, orchestră și public, deopotrivă. Acelea sunt cele pe care le căutăm tot timpul!

Foto: Sorin Antonescu

de inițiativă, de sensibilitatea fiecărui instrumentist. Există momente de solo, există momente în care trebuie să ai încredere ca dirijor în muzicienii din orchestră. Viziunea ta trebuie să fie suficient de largă pentru a putea cuprinde toate aceste firicele, care trebuie să fie, e adevărat, convergente. Dacă sunt divergente, atunci lucrurile trebuie rezolvate. Dar dacă inițiativele din rândul orchestrei vin cumva în sprijinul viziunii pe care ai avut-o tu, ele nu fac decât s-o îmbogățească. Nu trebuie retezate. Adică, nu sunt adeptul unui fel unic de a se cânta. Există, dacă vrei, o marjă de distribuție, de probabilitate pentru felul în care va interpreta orchestra lucrarea respectivă. Orchestra trebuie lăsată să respire. Mai mult, eu, ca dirijor, îi invit să vină cu anumite

Există concerte pe care pot să le consider pietre de hotar din punct de vedere al prestigiului. În urmă cu câțiva ani am avut un concert cu London Philharmonic Orchestra. Da, poți să spui că e ceva. Sau când am dirijat orchestrele Suisse Romande din Geneva, Royal Philharmonic din Londra sau Opera din Sidney. Mă leagă tot amintiri frumoase de faptul că am întâlnit muzicieni de cel mai înalt calibru și

am putut să facem muzică la un nivel care ne-a bucurat pe toți. Am amintiri superbe la Operă, la Radio, la diferite orchestre din țară: orchestrele din Iași, Cluj, Târgu Mureș, Oradea, și exemplele pot continua.

F.M. *Care sunt compozitorii a căror muzică o dirijați cu cea mai mare plăcere?*

T.S. Beethoven, pot să spun din start! Puccini. Există însă un compozitor a cărui muzică o consider drept cea mai bună scrisă vreodată: Wolfgang Amadeus Mozart. Dar, când vine vorba să-l dirijezi, recunosc că am o anumită piedică, pentru că îmi dau seama că niciodată vreo interpretare nu se va ridica la nivelul muzicii din partitură.

(continuare în pagina 22)

Imposibila obsesie. Interviu cu Tiberiu Soare

(continuare din pagina 21)

Tocmai de aceea e un compozitor pe care îl dirijez cu foarte mare plăcere, dar îmi dau seama că este cel mai greu compozitor de dirijat. Beethoven, care pare mai dificil din punct de vedere tehnic, e un compozitor care îmi vine mult mai bine, mă simt mult mai în largul meu. Pe lângă Mozart și Beethoven dirijez cu plăcere și Bruckner, Puccini, Verdi și bineînțeles Enescu. Nu pot să uit muzica lui Enescu – ea este specială pentru că am senzația că mi-aduc aminte de ea, nu că o învăț. Când mă întâlnesc cu o lucrare enesciană impresia nu e că o văd prima dată, ci că îmi aduc aminte de ea. De George Enescu mă leagă foarte multe. Istoria unui dirijor este istoria partiturilor pe care le-a studiat, nu pe care le-a dirijat. Partiturile pe care le-am studiat sunt un fel de jaloane, îmi conferă o identitate, în care muzica lui Enescu este o constantă. Tot timpul am pe undeva, pe aproape, o partitură de Enescu, fie că e o simfonie, o suită de orchestră. Acum, spre exemplu, sunt cu Suita a III-a, *Săteasca*. Dar nu pentru că o am de dirijat pe undeva, pur și simplu pentru că simt nevoia să revin la muzica lui Enescu. E ceva acolo, nu știu ce..., dar îmi vorbește într-un limbaj foarte direct, mie!

F.M. În parcursul dumneavoastră artistic și academic care a fost cel mai dificil obstacol de trecut?

T.S. Să-nțeleg cum funcționează propria mea minte atunci când intru într-o relație cu o partitură. A fost un obstacol de ordin epistemologic. Adică, studiam o partitură, aveam senzația că o studiez, dar a durat destul de mult până să fac diferența între a învăța o partitură și a o înțelege. Eu cred că până nu înțelegi cum îți funcționează propria ta minte atunci când intră în contact cu muzica nu ai trecut încă acel prag. Totul se reduce, de fapt, la tehnici de analiză a partiturilor. De lectură, de fapt. Tehnici de lectură foarte atentă a partiturilor. Plec aici de la o interogație pe care am găsit-o în „Gramatologia” lui Jacques Derrida: ce înseamnă, de fapt, să citești? Asta a durat de fapt foarte mult, ani de zile, mulți ani. Și a fost o perioadă grea. Pentru că între timp

intrasem în viața profesionistă și trebuia să mă achiț și de obligațiile pe care le aveam ca dirijor profesionist. Dar, în același timp, simțeam că nu încheiasem o anumită etapă crucială în formarea mea. La 22 de ani dirijam deja orchestre profesioniste și a trebuit cumva să mă specializez la locul de muncă.

F.M. Ce sfaturi i-ați da unui tânăr dirijor sau muzician aspirant?

T.S. Să asculte! Să-și cultive capacitatea de atenție, atunci când ascultă. Să fie conștient și atent la tot ce este în jur, nu numai atunci când e în fața orchestrei sau la orele de dirijat. Ca un fel de mantră. Să învețe să se asculte pe el. Capacitatea de a asculta este primordială, esențială. Capacitatea de-a asculta, de a-și deschide urechile, mintea. Momentul acela în care se trezește, se deșteaptă capacitatea asta de-a asculta cu adevărat, nu doar de-a auzi. Adică, în antiteză cu simpla percepție, ascultarea presupune intenționalitate. Aici e toată cheia. Să asculți cu cele mai bune intenții.

F.M. Într-un cuvânt, cum ați descrie meseria de dirijor?

T.S. Este o meserie imposibilă. Gândiți-vă puțin! Un om se duce în fața unui ansamblu de 70-80 de muzicieni, ridică mâinile, face ceva, și toți muzicienii cântă împreună. Ceea ce, dacă stai puțin să te gândești, frizează imposibilul. Nu mai spun de faptul că de foarte multe ori reușești să transmiți un fel în care simți tu muzica spre acel grup de muzicieni, acea orchestră de 60, 70, 80 de oameni, dacă este vorba de opere, cor, soliști pe scenă; un om reușește să transmită acea stare, acea viziune tuturor. Dacă ar fi să o pui în cuvinte ți-ar lua ani, nu? Și totuși se întâmplă în câteva fracțiuni de secundă. Meseria de dirijor nu-i o meserie, de fapt, e o obsesie. Imposibila obsesie.

F.M. Cine este modelul dumneavoastră?

T.S. Am un fel de mic panteon personal. Niște oameni pe care îi admir foarte mult, dar care au de foarte multe ori trăsături foarte diferite comparativ cu ceea ce văd la mine, dar cu care m-aș fi înțeles foarte bine. Caravaggio, de exemplu – un tip, ai zice, dubios, dar mie mi-a plăcut foarte mult, interesant

Foto: Sorin Antonescu

și care n-a avut liniște. Apoi lui Louis Ferdinand Céline aș fi avut foarte multe să-i spun. Pe mine m-a fascinat, mai ales cu Trilogia Nordului, ultimele lui trei cărți, scrise la sfârșitul anilor '50 și până în 1961, când a murit. Charles Bukowski – un tip așezat cumva la margine. Îmi place foarte mult Borges. Bineînțeles, Beethoven. Gustav Mahler – ce intensitate a trăirii a avut acel om, a trăit cât le-a fost altora să trăiască mai multe vieți! Richard Feynman, un fizician. Studenții îl apreciau foarte mult. La fel, am căzut cumva sub fascinația lui. Am un mic panteon personal în care intră și colonelul Lepic. Johnny Cash a avut o influență asupra felului în care văd eu lucrurile, prin muzica pe care a lăsat-o. Nu în ultimul rând, Mozart, dar nu acel Mozart prezentat în majoritatea biografiilor. Nu acel etern copil. E un Mozart puțin mai altfel, pe care îl simt la un nivel osmotic. Un Mozart mai sobru decât cel pe care îl vedem în foarte multe reprezentări și mai ludic decât o altă versiune care ni se oferă. Să nu-l uit pe Carlo Gesualdo! La toți mă atrage tensiunea pe care o resimțeau atunci când intrau în contact cu ceea ce se numește lume înconjurătoare (*Umwelt*). Suflete neliniștite...

F.M. Vă gândiți să continuați proiecte precum Cum să ascultăm muzica sau Pentru ce mergem la operă?

T.S. Da și nu. Pentru că există perioade în care e bine să vorbești despre muzică și să aduci ideile cuprinse în muzică în fața publicului sub formă de discurs, în conferințe. Dar sunt și vremuri în care e necesară o mică reclusiune, în care să rămâi tu, trebuie să acumulezi ca să ai ce să le spui oamenilor. Mărturisesc că în ultima vreme dorința de a le spune oamenilor ceva s-a cam estompat. Probabil că a fost și o perioadă plină de entuziasm și sunt sigur că va veni o vreme când voi simți din nou nevoia să împărtășesc anumite idei.

(continuare în pagina 23)

Imposibila obsesie. Interviu cu Tiberiu Soare

(continuare din pagina 22)

F.M. *Ce așteptări aveți, ca profesor, de la studenții dumneavoastră?*

T.S. Să devină dirijori. E singurul lucru la care mă aștept, adică, nu-mi place ideea studiilor făcute de dragul studiilor. Trebuie să fii centrat pe scop. Întotdeauna. Dacă vrei să devii dirijor, vino la clasa de dirijat, susții examenul și te pui pe treabă. Asta aștept de la studenții mei. Restul, cum să spun, vine în trea din această dorință. Și mă mai aștept la un lucru foarte important: să nu încerce să imite pe nimeni. Să fie ei. Mă interesează foarte mult să nu copieze, să nu devină captivi în niște matrițe împrumutate. Mi-ar plăcea să știu că, pe măsură ce ne întâlnim și intrăm în aceste detalii ale dirijatului, ei își dezvoltă o inteligență de gândire. Bineînțeles, dublată de informație solidă și de mult studiu. Mă interesează foarte mult independența lor de gândire. Abia atunci vor fi cu adevărat dirijori.

F.M. *Cum vă raportați la muzica compozitorilor de astăzi din România?*

T.S. Mă raportează într-un mod foarte prietenesc, pentru că o parte din activitatea mea este închinată promovării muzicii de avangardă. Acum, când vorbim, au trecut puțin mai mult de 24 de ore de când am terminat lucrul la un compact disc, la invitația Academiei de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca. Este un compact disc care cuprinde lucrări ale discipolilor maestrului Cornel Țăranu care, după cum bine știm, a făcut anul trecut 85 de ani. El ar fi trebuit să fie celebrat de lumea muzicală românească, nu numai clujeană, dar a venit această împrejurare nefericită cu restricțiile impuse de pandemie. S-a putut face acest proiect cu piese scrise de Ciprian Pop, Ionică Pop, Tudor Feraru, Șerban Marcu, toți discipoli ai lui Cornel Țăranu. Eu cred că e foarte important, bineînțeles, să selectezi, apoi să promovezi, printr-o interpretare cât mai bună posibil, piesele compozitorilor contemporani pentru că e muzica timpului nostru.

Este ceea ce va rămâne, de fapt, după aceste generații. E foarte important să ajungă la public rezultatele ultimelor eforturi de gândire ale compozitorilor și interpreților. E foarte important să păstrăm publicul în contact cu avangarda a ceea ce se numește muzică de calitate. O consider una dintre misiunile principale ale unui artist. Să promoveze ideile timpului său. Abordarea muzicii contemporane constituie o școală foarte bună pentru un tânăr dirijor – eu așa am început: primele mele lucrări pe care le-am dirijat în fața orchestrelor au fost muzicile scrise de colegii mei mai mari care își dădeau licența la compoziție. Iar eu mă duceam în fața orchestrei de

Foto: Sorin Antonescu

studenți și le dirijam lucrările. Așa au fost primele mele apariții în fața orchestrelor. Și de atunci, bineînțeles, a apărut formația *Profil*, în 2004. Dar nu numai - și când am fost la Orchestra Națională Radio, și la Operă am promovat cât s-a putut de mult creația contemporană. Mi se pare foarte important, muzica asta trebuie să ajungă la oameni. Și noi suntem vehiculele, suntem răspunzători.

F.M. *Cum v-a afectat pandemia viața profesională? Ați reușit să vă adaptați?*

T.S. M-a afectat covârșitor! Așa cum cred că i-a afectat pe toți interpreții dedicați scenei. Nu stau acum să fac pomelnicul tuturor concertelor și spectacolelor amânate, anulate, dar m-a privat de întâlnirea cu orchestrele. Or, un dirijor fără orchestră nu reprezintă decât un domn care vorbește despre muzică. Este adevărat că această perioadă de retragere mi-a permis să mă dedic unor lucruri de care cine știe când și fi

avut timp: lectura unor partituri, anumitor cărți pe care le aveam, la fel, în bibliotecă, dar nu aveam timp de ele niciodată, să mă aplec cu atenție asupra lor. Din punct de vedere profesional însă influența asupra mea am simțit-o ca nefastă. Faptul că am fost despărțit, în primul rând, de orchestre, dar, în al doilea rând și, de fapt, foarte important, de public. Este adevărat că am mai avut niște concerte în această perioadă, în acea ușoară relaxare care a avut loc la sfârșitul verii și începutul toamnei. Dar nu, în niciun caz nu se poate spune că a fost vorba de o reluare normală a activității. Cea mai mare temere a mea este ca nu cumva să se permanentizeze aceste măsuri, luate la nivel mondial. Măsurile acestea care îngreșesc felul în care se poate face muzică pe scenă. Pentru că atunci vom avea o problemă foarte mare, vom avea o problemă de justificare de sine. Adică, marea cultură (și includem muzica aici) va avea o problemă de autojustificare. Norii negri ai acestei probleme apar la orizont. Se va ridica o problemă foarte gravă din punct de vedere al câștigării identității prin cultură. Or, tendința generală este de ștergere a contururilor identitare. Nu e o tendință voită de la un anumit centru. Asistăm la o perioadă de disoluție din punct de vedere identitar, de atomizare, de dizolvare. Ori cultura – marea muzică, hai să ne oprim la ea – avea înainte acest rol de coagulare, cultura avea rolul de a crea acest spațiu intersubiectiv, un spațiu de libertate a ideilor, de circulație a ideilor, de apariție a unor inspirații. Felul în care oamenii înțeleg că trebuie să reacționeze la o operă de artă oglindește foarte mult și felul în care oamenii înțeleg să interacționeze unul cu altul. Și după cum vedem, în ziua de azi, se vorbește mult și se ascultă puțin. Ori asta spune multe. E un vacarm. Și cu cât se face mai puțină muzică, cu atât mai mult se țipă mai tare. O să vedeți, din păcate...

6 noiembrie 2020

Noi istorii ale muzicilor românești – volumele I și II

drd. Cecilia Benedicta Pavel

„Noua normalitate”

În actualul secol al vitezei, cu greu ne-am fi imaginat că agitația zilnică din lumea întregă s-ar fi putut opri chiar și pentru o oră (cum ne propune, de exemplu, evenimentul anual *Earth Hour*, prin oprirea simbolică a curentului). În anul 2020 însă, pandemia pare că a reușit să oprească timpul în loc pentru multe zile (poate chiar prea multe).

Încă de la începutul acestui an se anunța o serie de evenimente care ar fi marcat 100 de ani de la înființarea Societății Compozitorilor Români – devenită, între timp, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România (UCMR). Pentru că lumea muzicii a intrat și ea într-o „comă indusă” și chiar și în prezent se luptă din greu să iasă din această stare letargică, numărul concertelor s-a micșorat semnificativ, iar câteva dintre evenimentele rămase s-au mutat în mediul online. Printre acestea s-a numărat și lansarea programată pe 2 noiembrie 2020 (la aceeași dată, în anul 1920, s-a semnat „actul de naștere” al Societății Compozitorilor Români) a celor două volume de *istorii ale muzicilor românești*, o colecție de texte consistente. Pentru că „arta cuvintelor” nu a avut prea mult de suferit, cele două volume au văzut

lumina tiparului și au fost și lansate – tot în mediul online însă, printr-un videoclip (www.youtube.com/watch?v=OtvmvwSU_k) postat pe proaspătul canal oficial de YouTube al UCMR. Partea bună a mediului online este că informația poate ajunge în orice colț al lumii, într-un timp foarte scurt. Aula Palatului Cantacuzino nu ar fi fost atât de încăpătoare pentru a găzdui cele peste 850 de persoane care au „luat parte” la această lansare virtuală.

O indispensabilă rescriere a istoriei muzicilor românești

Istoria românilor s-a tot rescris în ultimii 30 de ani, iar interpretii și compozitorii români s-au sincronizat cu tendințele lumii occidentale, așadar și muzicologia românească. Autorii care semnează articole în cele două volume sunt vocile proaspete de care aveam nevoie: specialiști conectați cu Occidentul, prin actualizarea constantă a bibliografiilor proprii, muzicologi și muzicieni care își unesc forțele pentru a valorifica istoria muzicii românești, printr-o descriere cât mai obiectivă, fără a apela la tonul patriotic cu care ne-au obișnuit scrierile secolului trecut. Ca fost student și actual doctorand al Universității Naționale de Muzică București, pot confirma –

privind în trecut – că mi-au lipsit aceste două volume. Istoriile scurte, decupate din context, pe care le-am aflat de la profesorii mei, la cursuri și conferințe despre muzicile românești din secolul al XIX-lea și din apropiatul secol XX, precum și informații descoperite pe cont propriu (din articole sau cărți) se regăsesc sistematic în aceste noi istorii, în variante extinse, ca într-un *puzzle* complex. Informațiile impresionante din punct de vedere cantitativ capătă o valoare semnificativă prin nivelul muzicologic atât de înalt la care au fost concepute studiile. Citind cele peste 800 de pagini care însumează cele două volume de față, un viitor muzicolog poate extrage o posibilă rețetă a succesului în muzicologia românească și poate înclina balanța către un anumit stil muzicologic în scrierile despre muzică, în funcție de propriile preferințe sau de subiectul/muzicile asupra cărora se apleacă.

Noi istorii ale muzicilor românești este titlul celor două volume colective editate de Valentina Sandu-Dediu și Nicolae Gheorghiuță, care au apărut la Editura Muzicală, sub egida UCMR. Suntem obișnuiți cu sintagma „istoria muzicii românești”, iar titlul propus, formulat în întregime la plural, împreună cu sublinierea cuvântului *muzicile* evidențiat și pe copertă cu o culoare distinctă, ar putea genera confuzie. Pluralitatea muzicilor existente pe teritoriul românesc a fost, cu siguranță, factorul care a determinat alegerea acestui titlu. Și, pentru că tot am adus vorba de copertă, nu pot să nu remarc cât de atractive sunt cele două volume! În prezent, pentru că imaginea câștigă tot mai mult teren în fața cuvintelor, coperta a devenit mai mult decât o simplă imagine sau o culoare pusă în spatele titlului, este un concept grafic. Iar aceste două volume beneficiază de o copertă pe măsură: tenta de vechi conferită de culoarea și „textura” unui manuscris, într-o formulă simplă și sobră.

(continuare în pagina 25)

Noi istorii ale muzicilor românești – volumele I și II

(continuare din pagina 24)

Volumul I

De la vechi manuscrite la perioada modernă a muzicii românești

Cel dintâi volum cuprinde nouă studii realizate de șase autori. Primul studiu se deschide cu o reflecție centrată pe limitele conceptului de muzică: unde trasăm linia între muzică și non-muzică? Avem oare garanția că orice muzică notată pe portativ e demnă de a fi studiată? Utilizând instrumentele etnomuzicologiei moderne, Costin Moisil prezintă cititorilor posibilitatea extinderii orizonturilor atunci când vorbim sau scriem despre muzică, prin renunțarea la ignoranța manifestată asupra muzicilor care nu se încadrează în tiparele occidentale. *În loc de istorie a muzicii vechi românești* este un preambul potrivit și echilibrat, în care autorul realizează o sinteză a manuscriselor și lucrărilor muzicii românești medievale.

Următoarele două studii se leagă printr-o complementaritate geografică. Pe de-o parte, Nicolae Gheorghiuță ne introduce în atmosfera muzicală pestriță, cu influențe orientale, a epocii fanariote, prin studiul amplu despre *Practici muzicale laice la curțile domnești și boierești din Valahia și Moldova în epoca fanariotă (1711-1821)*, iar pe de altă parte, cel mai tânăr dintre autori, Vlad Văidean, ne poartă în timpul și spațiul Transilvaniei premoderne, un ținut divers din punct de vedere etnic și conectat cu Occidentul, aflat, așa cum precizează titlul, *Între cosmopolitism și localism – etape premoderne ale culturii muzicale profesionale în Transilvania (secolele XVI-XVIII)*.

Al patrulea studiu – *Muzica în Principatele Române de-a lungul secolului al XIX-lea* – vine în continuarea celor două anterioare. Costin Moisil dezvăluie modul în care muzica apuseană a ajuns și s-a dezvoltat în spațiul extracarpatic, infiltrându-se treptat în muzica lăutărească, bisericască sau, foarte rapid, în muzica oficială. Însă atât acest studiu, cât și următorul, se concentrează, în fapt, asupra construcției unei identități

muzicale naționale, care s-a derulat pe parcursul acestui secol al schimbărilor. În studiul despre *Începuturile compoziției românești, între naționalism și obsesia sincronizării cu Occidentul*, Valentina Sandu-Dediu urmărește procesul de occidentalizare a muzicii „culte” încă de la primii pași parcurși prin intermediul instituțiilor muzicale și a turneelor efectuate de muzicieni de seamă din Europa. Călătoria se încheie către anul 1900, cu tabloul muzical al Bucureștiului, oraș în care „staționează” cel de-al șaselea studiu, scris de Haiganuș Preda-Schimek, despre *Muzica și publicul Bucureștiului prin prisma literaturii de călătorie din secolul al XIX-lea: un spațiu al absorbției multiculturale*. Autoarea pătrunde în intimitatea vieții secolului al XIX-lea, cu componentele sale – stilul de viață, clasele sociale, stilul vestimentar –, pentru ca ulterior să surprindă, prin prisma călătorilor străini, diversitatea muzicilor practicate în cadrul adunărilor publice și private din viața bucureștenilor.

O voce care nu poate fi neglijată este cea a presei românești din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Florinela Popa comentează câteva *Aspecte ale propagandei naționaliste în presa muzicală românească de la finele secolului al XIX-lea*, făcând o paralelă între propaganda naționalistă a

publicației *Lyra română – foaie muzicală și literară*, care urmărea linia folclorului, și critica acerbă lansată la adresa vieții muzicale „culte” românești prin intermediul publicației *România musicală*. După răsfoirea publicațiilor vremii, Nicolae Gheorghiuță descrie drumul parcurs de *Muzicile militare moderne în Țara Românească și Moldova în secolul al XIX-lea*, de la apariția primelor orchestre alcătuite după modelul european, compozitorii și repertoriile abordate, până la rolul și gradul de implicare a muzicilor și a muzicienilor militari în evenimentele istorice tensionate din a doua parte a secolului al XIX-lea. Primul volum se încheie – cum altfel? – cu un studiu centrat pe figura lui Enescu. Vlad Văidean a reușit să sintetizeze și să filtreze o bibliografie enormă, realizând un portret inedit al omului și muzicianului George Enescu.

Volumul II

Ideologii, instituții și direcții componistice în muzica românească din secolele XX-XXI

Ideologii muzicale în România secolului XX este primul dintre cele zece studii care alcătuiesc cel de-al doilea volum. Pornind de la sincronism și autohtonism, trecând prin muzica din era realismului socialist și ajungând până la naționalismul comunist, Valentina Sandu-Dediu trasează principalele aspecte care au marcat muzica secolului XX, intercalând și câteva studii de caz binevenite, care contribuie la înțelegerea fenomenelor petrecute. Undeva spre finalul studiului de caz despre *tensiunea între „național” și „universal”*, mi-a atras atenția următorul fragment: „Este dificil astăzi, poate chiar imposibil să înveți noile generații de muzicieni români cum să citească literatura istoriografică, muzicologică, a anilor '50-'80, să discearnă între masca și adevărata față a scrierilor despre muzică. Se pierd

(continuare în pagina 26)

Noi istorii ale muzicilor românești – volumele I și II

(continuare din pagina 25)

treptat cunoștințele (transmise oral) supraviețuitorilor acelei perioade, iar un tânăr, astăzi, ar putea fi complet derutat răsfoind paginile revistei *Muzica*, din care poate afla utile mecanisme ale compoziției de avangardă, sau care îl pot intoxica cu ipoteze protocroniste.” Tind să cred că această constatare (tristă) a autoarei a fost una dintre principalele premise ale apariției acestui volum. De altfel, cine ar fi mai potrivit să transmită mai departe, dintr-o perspectivă adaptată prezentului, *istoriile muzicilor românești* ale secolului trecut, dacă nu cei care au trăit acele vremuri și care au înțeles și s-au detașat de trecut, pentru a așterne pe hârtie, prin metode cât mai obiective, cele petrecute? Volumele de față sunt instrumente care „deschid ochii” oricărui tânăr muzician sau muzicolog care decide să cerceteze muzicile secolului trecut, iar eu mă număr printre aceștia și conștientizez cât de utile îmi vor fi în cercetarea mea doctorală.

Următoarele trei studii întregesc tabloul vieții muzicale printr-o activitate instituțională de profil din secolul XX. Antigona Rădulescu și Alice Tacu au colaborat pentru a descrie cum s-au dezvoltat Conservatoarele din principalele centre urbane, Filarmonica bucureșteană sau cum au luat naștere Radiodifuziunea Română, Societatea Compozitorilor Români ori marile festivaluri, în studiul intitulat *Construind instituții și o viață muzicală modernă*. Celelalte două articole din această triadă se află într-o legătură mai strânsă, primul având în centru *Opera în România secolului XX* (Mihai Cosma), iar al doilea povestind, în completare, despre *Teatrul muzical românesc: cazul operetei bucureștene* (Irina Boga).

În miezul acestui volum se află amplul studiu al Speranței Rădulescu, care ne dezvăluie transformările prin care au trecut muzicile tradiționale și modul în care puterea politică le-a alterat, ajungând la ceea ce numim și acum „folclor”; ne prezintă, de asemenea, și cele mai importante cercetări de teren și colecții de melodii rurale alcătuite în secolul trecut, substraturile festivalului „Cântarea României” precum și alte

aspecte, pe care le dezbate în studiul intitulat *Prefacerea muzicilor orale de-a lungul secolului XX*. Despre cum s-a derulat procesul de „naționalizare” a muzicii bisericești și perpetuarea acesteia în rândul populației aflăm din studiul lui Costin Moisil – *Construind o muzică bisericească națională* –, iar evoluția muzicilor Armatei, de la începutul secolului trecut și până în prezent, este descrisă de Nicolae Gheorghiuță, într-un studiu rezultat în urma unor cercetări de arhivă amănunțite.

Alex Vasiliu ne poartă prin *Istoria jazzului în documente inedite*, începând cu primele emisiuni radiofonice care au difuzat acorduri de jazz interpretate de formații românești, continuând cu „jazzul românesc” și receptarea acestuia în paginile revistei *Contemporanul*. În completare, Andrei Tudor ne introduce în lumea muzicii ușoare din perioada ei de înflorire – a doua jumătate a secolului XX, iar la finalul studiului intitulat *Accesibilitate și popularitate: o privire panoramică asupra muzicii ușoare românești* adaugă o anexă utilă, cu o selecție de compozitori și cântece reprezentative. Tot cu o anexă se încheie și ultimul studiu al celui de-al doilea volum: Dan Dediu sintetizează cantitatea de informații estetic structurate în studiul său complex despre *Contribuții componistice românești după 1960* în

două tabele prețioase – „catalogul ideilor componistice” și „harta contribuțiilor componistice” din muzica „cultă” românească a celei de-a doua jumătăți a secolului trecut. Așadar, ambele volume se încheie cu două studii ample, inedite și originale.

În așteptarea volumului III și a unei lansări muzicale...

Deși lansarea celor două volume marchează cei 100 de ani de la nașterea Societății Compozitorilor Români, activitatea din cadrul Uniunii nu se află în prim-planul acestora, ca în cazul celorlalte apariții (cu aceeași ocazie): reeditarea celor două volume ale *Universului muzicii românești* de Octavian Lazăr Cosma și *Muzica Românească în arhive. Procese-verbale ale ședințelor comisiilor „Simfonic” și „Muzică de cameră” din Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România* (editor Elena Agapia Rotărescu). Însă despre UCMR se vorbește în majoritatea studiilor despre muzica secolului XX, fiind unul dintre laitmotivele întâlnite în volumul II și, cu siguranță, Uniunea va fi omniprezentă și în următorul volum. Pentru că editorii celor două volume, Valentina Sandu-Dediu și Nicolae Gheorghiuță, pregătesc deja o continuare a seriei, în anul 2021. De la cadrul general al primelor două volume se va ajunge la un cadru particular, pentru că se anunță un al III-lea volum alcătuit din peste 60 de portrete de compozitori români reprezentativi ai secolului XX. Până atunci, trăim cu speranța că al treilea volum va beneficia de o lansare „normală” – cum se mai spune în popor, „a treia oară-i cu noroc” –, acompaniată de muzică, poate chiar de o selecție de lucrări din creația compozitorilor portretizați.

„Probabil ceea ce mai rămâne încă după noi este o carte” – remarcă Valentina Sandu-Dediu. Privind retrospectiv spre anul 2020, îmi permit să închei cu aceeași idee, puțin ajustată: „cu siguranță, ceea ce mai rămâne încă după pandemie este cartea!”

Al cincilea Beatle. Interviu cu Pete Best

Alex Mușat - absolvent al secției de Jazz și muzică ușoară din UNMB

Când spunem *The Beatles*, ne gândim la genialul duo Lennon/McCartney, la chitaristul George Harrison și la Ringo Starr, carismaticul toboșar al grupului. John, Paul, George și Ringo au schimbat pentru totdeauna felul în care muzica este compusă și interpretată, ajungând să formeze una dintre cele mai venerate și studiate trupe ale secolului XX. Cu toate acestea, înainte ca Beatles să devină cel mai mare fenomen al muzicii pop, Pete Best s-a aflat în spatele tobelor timp de doi ani, ratând la

Alex Mușat: Vă urmăresc cariera încă din perioada adolescenței. Limbajul dumneavoastră muzical este unul impresionant și păreți adept al esteticii „less is more” (mai puțin este mai mult). Cum a afectat evoluția muzicii felul în care abordați setul de tobe? Credeți că toboșarii din prezent sunt mai concentrați pe tehnică decât pe *feeling*?
Pete BEST: Nu știu dacă „mai puțin este mai mult”, dar sunt de părere că toboșarul ar trebui să interpreteze ceea ce este benefic pentru cântec, la fel ca ceilalți muzicieni. Fă cântecul memorabil și ține minte că nu este despre tine. De altfel, gusturile mele muzicale sunt destul de eclectice, am primit așadar influențe din multe locuri și, da, acestea au schimbat felul în care cânt la tobe.

A.M.: După ce ați fost concediat din *The Beatles*, ați evitat să cântați în public timp de două decenii, întorcându-vă pe scenă abia în 1988. Cum vi s-a părut această experiență?

P.B.: Dacă nu mi-aș fi întemeiat o familie, mi-aș fi continuat cariera muzicală, dar în momentul în care trebuia să am grijă de cei de acasă am fost nevoit să îmi las cariera deoparte pentru ceva vreme. Întoarcerea pe scenă în 1988 a fost ca mersul pe bicicletă. Știam ce așteptări are publicul de la mine și sper că am interpretat conform acestora. Am fost foarte detașat în legătură cu acel concert, m-am gândit că le va plăcea sau nu. Din fericire, oamenilor le-a plăcut.

A.M.: Industria muzicală este dură și neiertătoare, iar de cele mai multe ori talentul nu este îndeajuns pentru ca un muzician să ajungă recunoscut. Sănătatea mentală a muzicienilor nu

milimetru șansa de a fi recunoscut oficial ca membru al trupei.

Concediat în 1962 de către John Lennon, Paul McCartney, George Harrison și managerul trupei, Brian Epstein, acesta a fost înlocuit cu toboșarul Ringo Starr, la sugestia producătorului muzical George Martin. La numai câteva luni de la excluderea lui Best, *The Beatles* vor doborî toate recordurile în Marea Britanie și Statele Unite, *beatlemania* devenind un fenomen global.

este un subiect abordat foarte des, deși mulți muzicieni vor avea de-a face cu crize existențiale și financiare de-a lungul vieții. Cum v-a afectat concedierea din *The Beatles* dragostea față de muzică și care este sfatul pe care l-ați da muzicienilor care se confruntă cu astfel de probleme?

P.B.: Asta este o întrebare foarte bună și una pe care nu am întâlnit-o foarte des. Industria muzicală este dură, dar oamenii trebuie să înțeleagă că devine o afacere numai după un anumit punct.

Pete Best (dreapta jos) alături de George Harrison, Paul McCartney și John Lennon

Talentul și munca au o importanță enormă, dar ai nevoie și de puțin noroc. Am realizat mult mai târziu că excluderea mea din *Beatles* ar fi putut fi evitată, deoarece eram parteneri egali în afacere, iar Brian Epstein era angajatul nostru. Cu toate acestea, eram tânăr, nu cunoșteam aceste detalii ce țin de business, iar ce a fost, a fost. A fost dificil să fiu dat afară din trupă, deoarece mi-am pierdut cei mai buni prieteni și am fost afectat financiar o bună perioadă. Cu toate acestea, trebuie să te ridici și să mergi înainte. Nimeni nu a realizat niciodată nimic stând pe loc. Nu mi-am pierdut niciodată dragostea pentru tobe, încă iubesc să cânt. Sfatul meu pentru muzicieni este: studiați, studiați și fiți puternici!

Considerat a fi „al cincilea Beatle”, numit de alții „cel mai ghinionist om din showbiz”, Pete Best se va retrage din viața publică timp de două decenii. Cu toate acestea, nu și-a pierdut niciodată dragostea față de muzică, întorcându-se în industria muzicală la sfârșitul anilor '80. Astăzi în vârstă de 79 de ani, Best locuiește în Liverpool și realizează turnee anuale alături de trupa sa, *The Pete Best Band*.

A.M.: Cântatul în Hamburg la începutul anilor '60 a fost un moment important în evoluția *The Beatles*, deoarece aveți concerte timp de mai multe ore pe zi. Cum v-a schimbat această experiență felul în care cântați la tobe?

P.B.: Hamburg ne-a ajutat pe toți să creștem muzical, cântam 8 ore pe noapte, 7 nopți pe săptămână. Cântam încontinuu, studiam încontinuu, cu toții am evoluat în acea perioadă. Am putut experimenta ritmuri și sunete în fața unui public care îți spunea imediat dacă acestea funcționau sau nu. Da, Hamburg ne-a făcut pe toți muzicieni mai buni.

A.M.: Aveți aproape 79 de ani și încă realizați turnee în jurul lumii alături de *The Pete Best Band*. Cum vă simțiți să cântați toate acele cântece în fața publicului aproape 60 de ani mai târziu?

P.B.: Mă distrez enorm. Nu m-am apucat de cântat pentru a deveni faimos, am făcut-o pentru că am iubit și iubesc în continuare muzica. Mă bucură faptul că oamenii încă sunt interesați de lucrurile pe care le fac. Mă simt binecuvântat și recunoscător pentru oportunitățile pe care viața mi le-a scos în cale.

A.M.: Niciun membru *The Beatles* nu a concertat vreodată în România, deși vinyluri cu muzica lor (inclusiv înregistrările Polydor de la începutul anilor '60 alături de solistul Tony Sheridan) au circulat pe piața neagră a discurilor în anii '70 - '80. Ce sfaturi aveți pentru tinerii toboșari care vă descoperă muzica?

P.B.: Sfatul meu: Bucură-te, copiază ceea ce auzi, fă-o să sune mai bine!

Thierry Escaich în concert la București

drd. Eduard Antal

În seara zilei de 31 iulie, iubitorii muzicii de orgă s-au putut bucura de un regal muzical oferit de renumitul compozitor și organist francez Thierry Escaich. Concertul a fost organizat de Arhidieceza Romano-Catolică de București și susținut în Catedrala „Sfântul Iosif”, evenimentul inaugurând seria concertelor dedicate aniversării a 90 de ani de la instalarea orgii *Wegenstein* în această catedrală. Concertul a putut fi vizionat prin *live streaming* atât pe postul catolic de televiziune *Maria Tv*, cât și pe rețelele de socializare.

Thierry Escaich, compozitor recunoscut internațional, organist și improvizator, este o personalitate importantă pe scena muzicală contemporană, dar și una dintre cele mai originale. El consideră cele trei aspecte ale artei sale ca fiind elemente inseparabile, lucrând cu aceeași vigoare pentru a traduce un univers interior luxuriant și o nevoie irepresibilă de exprimare.

Născut în 1965, în Franța, a studiat la Conservatorul din Paris (CNSMD) și s-a distins repede pe plan național și internațional, obținând numeroase premii. Începând cu anul 1992, Thierry Escaich predă tehnici de scriitură și improvizație la Conservatorul din Paris, în același loc în care obținuse opt premii. Din

anul 1996 este organistul titular al bisericii Saint-Étienne-du-Mont din Paris, iar din 2013 este membru al Academiei de Beaux-Arts din Franța. După stagii de rezidență la Orchestra Națională din Lille, Orchestra din Bretagne și Orchestra Națională din Lyon, Escaich este în prezent compozitor asociat al Orchestrei de Camera din Paris (din septembrie 2011). Creația sa cuprinde câteva sute de piese, interpretate de orchestre internaționale și artiști de top, pentru care a primit patru trofee *Victoires de la Musique* pentru Compozitorul anului (2003, 2006, 2011 și 2017).

Thierry Escaich este continuatorul tradiției muzicale franceze pe linia Ravel-Messiaen-Dutilleux, diferitele fațete ale artei sale fiind ilustrate de o discografie bogată, în special albumele *Accord/Universal* și *Indésens*, și aclamate de critică. Albumul *Les Nuits hallucinées* (2011), care a încununat rezidența sa cu Orchestra Națională din Lyon, a primit numeroase distincții, inclusiv premiul *Choc de l'année* de la revista *Classica* pentru una dintre cele mai remarcabile lansări ale anului.

Fiind un concert aniversar pentru un instrument și despre un instrument – orga –, Thierry Escaich și-a organizat repertoriul astfel încât să valorifice la maximum posibilitățile tehnico-expresive ale instrumentului, reușind până la finalul concertului să surprindă din evantaiul sonor al orgii Catedralei „Sfântul Iosif” o bogăție timbrală coloristică. Buchetul repertorial l-a prezentat pe Escaich în trei ipostaze complementare: compozitor, interpret și improvizator, iar unele dintre conceptele care ar putea surprinde nuanța complexității evenimentului ar putea fi acelea de *construcție*, *crescendo*, *sonoritate*, *dans*, *ritm*, *improvizație*.

Repertoriul propus de organist a fost construit pe un traseu cronologic

Sursă: escaich.org

liniar, cu lucrări ale compozitorilor Johann Sebastian Bach, César Franck, Olivier Messiaen, Maurice Duruflé și bineînțeles Thierry Escaich. Așadar, muzica franceză a fost miezul programului muzical, lucru deloc întâmplător dacă reflectăm la cât de bine sună această muzică în acordurile orgii Catedralei „Sfântul Iosif” din București. Bogăția registrelor de fond ale acestei orgii și căldura registrelor cu ancii facilitează o redare fidelă a ethosului muzicii franceze.

După vecernie, concertul a debutat cu lucrarea semnată de Johann Sebastian Bach: *Passacaglia și Fuga în do minor BWV 582*. Această piesă abundă în diversitate prin cele 20 de variațiuni ale sale, punând în diferite ipostaze binomul instrument-interpret. Fuga cu contrasubiect obligat pe aceeași temă a passacagliei a completat viziunea interpretativă personală a lui Escaich, combinând armonios arhitectura barocă solidă cu concepția romantic-orchestrală a organistului.

A doua piesă a programului, *Coralul numărul 2 în si minor* de César Franck, a făcut ca tranziția către muzica franceză de după secolul al XIX-lea să pară cât mai firească. Această passacaglie stilizată valorifică timbralitatea diversă a instrumentului și îi acordă libertate interpretului în alcătuirea discursului muzical. Thierry Escaich a subliniat cantabilitatea și frazarea liberă franckiană, a evidențiat agogic diversitatea și tensiunea armonică a piesei și a reliefat clar planurile sonore, demonstrând pe parcursul piesei un legato de expresie perfect și o stăpânire desăvârșită a forței muzicale interioare.

(continuare în pagina 29)

Thierry Escaich în concert la București

(continuare din pagina 28)

Următoarele două lucrări l-au prezentat pe Escaich în ipostazele de improvizator și compozitor. Primind din partea organizatorilor ca subiect de improvizație prima temă a Simfoniei a III-a *Scotiana* de Felix Mendelssohn Bartholdy, Thierry Escaich a improvizat timp de aproximativ 12 minute o fantezie realmente spectaculoasă. Inițial, interpretul anunțase că va improviza un preludiu și o fugă, dar odată început actul creator, calea spre o digresiune a genului a fost una firească și de neratat.

Tema romantică, viziunea orchestrală, instrumentul ofertant și scilpirea de geniu a organistului au făcut deliciul momentului muzical. A fost o reală demonstrație de fantezie creatoare, de spirit inovator și de modelare a ceea ce se cunoștea prin prisma lucrării originale, Escaich reușind să impresioneze prin această nouă viziune muzicală.

Pentru ipostaza de compozitor, Escaich a selectat două părți din lucrarea sa *Trois poèmes pour orgue*, respectiv prima parte, *Eaux natales*, și partea a treia, *Vers l'Espérance*, miniaturi ce au avut ca inspirație versurile poetului Alain Suied - fiecare piesă fiind precedată, în cadrul concertului, de recitarea poemului. Dacă prima mișcare este una meditativă, construită pe un schelet ostinato, cu inserții solistice de sonorități bizare realizate prin scriitură și registrație, mișcarea a treia este puternic contrastantă, având un pronunțat caracter incisiv, efervescent și foarte nuanțat dinamic.

Odată creată o atmosferă mistică, Thierry Escaich a propus spre audiție, interpretând din memorie, compoziția lui Olivier Messiaen *Alleluias sereins d'une Âme qui désire le ciel* - a doua meditație a lucrării *L'Ascension*. Acest opus a fost scris inițial pentru orchestră, dar a fost transpus ulterior de compozitor și pentru orgă solo. Construită pe

Foto: arhiva autorului

modul al treilea, transpozițiile 2 și 3, lucrarea surprinde prin culoare timbrală, precizie ritmică și chiar cantabilitate.

Publicul nu a fost lăsat într-o continuă stare de veghe meditativă, ci a fost trezită din reverie de acordurile *Toccatei* din *Suita op. 5* de Maurice Duruflé (compozitor și organist ce a fost titular până la sfârșitul vieții la consola orgii unde acum este organist principal Thierry Escaich, în biserica pariziană Saint Étienne du Mont). Această lucrare face parte doar din repertoriul organiștilor cu o tehnică desăvârșită, interpretul demonstrând din plin că posedă toate datele necesare execuției unei astfel de lucrări. Escaich s-a aruncat furtunos în serpentinele acrobatice ale piesei chiar înainte de a-i fi așezată partitura pe pupitru.

Finalul concertului a fost unul magistral, întreg auditoriul rezonând la unison datorită *Suitei de dansuri* improvizată de Thierry Escaich. De această dată, temele primite au fost folclorice: cântecul popular *Am un leu și vreau să-l beu* stilizat de George Enescu în *Rapsodia Română op. 11* și dansul popular din Muntenia - *Ciuleandra*. A fost un moment în care improvizatorul a ținut sala cu suflarea tăiată. Trebuie menționat că nici de această dată organistul nu știa ce teme va primi, dar în ciuda acestei „surprize”, el a înțeles în detaliu nuanțele folclorice românești pe care le-a redat cu tâlc pe parcursul celor 15

minute de improvizație.

A fost un tur de forță și o demonstrație de creativitate, virtuozitate și ... cuvintele devin de prisos. Pentru întreg programul artistic, chapeau bas!

Orga Wegenstein a Catedralei „Sfântul Iosif” din București la ceas aniversar – 90 de ani

Povestea orgii actuale a catedralei a început în anul 1923, când preotul paroh al catedralei, pr. Carol Auner, a corespondat cu firmele constructoare de orgi *Wegenstein și fiii*, *Rieger și Aristide Cavaillé-Coll*, în vederea construirii unui nou instrument pentru lăcașul de cult, deoarece orga veche, Merklin, se deteriorase în timp. La finalul negocierilor a fost luată decizia achiziției noului instrument de la firma timișoreană *Wegenstein și fiii*.

La momentul construcției, anul 1930, acest instrument era cel mai mare din capitală și din bisericile romano-catolice din țară, având trei claviaturi și un pedalier, 54 de registre, totalizând un număr de 3375 de tuburi sonore.

(continuare în pagina 30)

Foto: Virgil Oprina

Thierry Escaich în concert la București

(continuare din pagina 29)

Astăzi, după 90 de ani în care orga, în afară de zile bune, a cunoscut și anii grei ai celui de-al Doilea Război Mondial sau cutremurele ce au zguduit Bucureștiul, instrumentul continuă să cânte și să-i încânte pe toți cei care trec pragul catedralei din strada General Berthelot nr. 19.

Inaugurarea instrumentului a fost marcată prin două concerte susținute de organistul Franz Xaver Dressler alături de Orchestra Filarmonică. Era primul concert de acest gen din

București, lipsa unei orgi adecvate făcând până atunci imposibilă execuția de compoziții pentru orgă și orchestră. Cel de-al doilea concert a fost onorat cu prezența Reginei Maria și a compozitorului George Enescu.

Această trăinicie a instrumentului a fost posibilă în primul rând datorită grijii deosebite a organizațiilor titulari (Iosif Paschill, Pr. Iosif Gerstenengst, Marcel Octav Costea, etc.), iar în al doilea rând, datorită lucrărilor de întreținere și recondiționare realizate

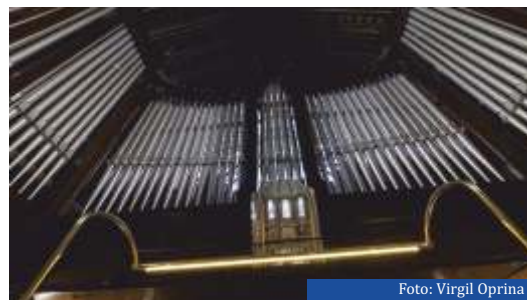

Foto: Virgil Oprina

în decursul anilor (în 1948 de firma constructoare, între anii 1962-1965 lucrările au fost sub conducerea inginerului de aviație Sandu Maria Ionescu, iar între anii 2008-2010 maestrul Ferdinand Stemmer a coordonat restaurarea completă a instrumentului).

SCRISORI DIN EUROPA

Experiența Royaumont

Andrei Stănculescu - Stilistică dirijorală, anul I

Acum aproape un an de zile, pe 9 noiembrie 2019, celebra Fundație Royaumont, cunoscută mai ales pentru fantasticele cursuri de compoziție pe care le găzduiește anual, a decis să organizeze primul masterclass de dirijat, dedicat tinerilor dirijori, sub coordonarea lui Léo Warynski și a altui muzician extrem de cunoscut în Franța, mai ales în lumea muzicii vechi, muzicologul Louis Catelain, la care am avut privilegiu să asist de curând.

Masterclass-ul propunea șansa de a lucra cu unul dintre cele mai performante coruri din Franța, ansamblul *Les Métaboles*, și ne punea în fața unui repertoriu preponderent baroc, alcătuit din lucrările compozitorilor Marc-Antoine Charpentier (1643-1704), Jean-Philippe Rameau (1683-1764), Orazio Benevolo (1605-1672), alături de lucrarea compozitoareii lituaniene – Juta Pranulytė (1993).

Câteva date despre inițiatorii evenimentului sunt revelatoare. Léo Warynski a studiat dirijatul de orchestră cu François-Xavier Roth, la Conservatorul din Paris. Fiind un dirijor complex și plurivalent, acesta dirijează atât repertoriul simfonic, repertoriul liric, cât și coral, fiind invitat al multor ansambluri prestigioase din Franța (și nu numai): Ansamblul *Intercontemporain*,

Foto: arhiva autorului

Orchestra Națională a Columbiei, Orchestra din Lille, Ansamblul *Remix*, Ansamblul *Modern*, orchestrele Operelor din Paris, Nisa, Rouen sau corurile *Métaboles* și *Accentus*.

Încă din momentul în care l-am cunoscut pe dirijorul Léo Warynski și i-am citit CV-ul, am știut că vreau să lucrez cu el. Acesta demonta orice urmă de dubiu în privința dublei-măsuri cu care privim dirijorul de cor în raport cu dirijorul de orchestră, fusese ales personalitatea muzicală a anului în Franța la doar 38 de ani și de ce nu, era o reprezentare a ceea ce îmi doresc eu să devin.

Ne-am întâlnit în anul 2018 cu ocazia proiectului creat de Société Générale – „Playing for Philharmonie” –, când am

fost ales ca dirijor român pentru a pregăti corul Grupului Société Générale pentru un concert pe scena Filarmonicii din Paris, alături de colegii mei din România, Franța și Senegal. Pentru mai mult de un an, în activitatea pe care am desfășurat-o alături de corul din România, am beneficiat de ajutorul și sfaturile unor muzicieni francezi extraordinari, printre care Léo Warynski și François-Xavier Roth, acesta din urmă fiind dirijorul Orchestrei *Les Siècles*. Cursul de măiestrie din noiembrie îmi oferea așadar oportunitatea de a-l reîntâlni pe Warynski și nu am stat foarte mult pe gânduri până să îmi depun dosarul pentru participare.

(continuare în pagina 31)

Experiența Royaumont

(continuare din pagina 30)

Louis Castelain creează în anul 2001 ansamblul vocal-instrumental *Le Parnasse français*, specializat în muzica secolelor XVI-XVIII. Scopul acestui ansamblu este acela de a propune la fiecare concert cel puțin o lucrare neinterpretată de secole, acțiune pe care Louis o numește „recreation” și care fără munca lui titanică ar rămâne, probabil, uitată într-o bibliotecă. În anul 2009, Louis Castelain devine responsabil pentru edițiile muzicale ale „Centre de Musique Baroque de Versailles”. Poate cel mai important demers istoric, muzicologic al acestuia a fost redescoperirea *Misesei Clementina* de Alessandro Scarlatti, interpretarea ei fiind unanim apreciată de celebre reviste *Diapason*, *Gramophone*, *Choir & Organ*.

Fiindcă de-a lungul timpului am intrat adesea în contact cu muzica veche – mă refer la *Messiah*, *Matthäus Passion* sau opera *Les Indes Galantes*, lucrări pe care le-am studiat, cântat și dirijat, pe primele două sub îndrumarea maestrului Cristian Măcelaru și pe ultima dintre ele ca dirijor colaborator al Operei Naționale din Iași – și oricum îmi propusesem de ceva timp să creez în România cândva, pe axa viitoare mele cariere, un ansamblu specializat îndeosebi pe muzica vocal – instrumentală barocă, am avut pur și simplu impresia că acest masterclass

mi se adresează și că orice viitor efort ar merita.

Am fost totuși pus în fața unei situații pe care la momentul respectiv am considerat-o o mică „palmă” a destinului. Interviewul, în urma depunerii, cât și cursurile, se desfășurau în limba franceză. Era de la sine înțeles că limba franceză, deși nespecificat, era „de preferat”, sigur cu valențe de *sine qua non*. Astfel, într-un heirup specific vârstei, am început să studiez limba franceză de două ori pe săptămână, o limbă de care am fugit toată viața până la acel moment. Faptul că bunica mea a fost profesoară de franceză a reprezentat întreaga mea copilărie un complex – eram permanent raportat la ea, nu doar privitor la limba franceză. Astfel, am refuzat comparația prin ignorarea totală a limbii franceze. Destinul, viața, poate bunica mea de acolo de unde mă privește m-au obligat la o reconsiderare și la un efort care în final mi-a permis să susțin atât interviewul, cât și repetițiile în limba care acum îmi este foarte dragă.

Pentru cine nu a fost la Royaumont, vă pot spune că orice aș așterne în scris, cuvintele nu pot descrie greutatea istoriei și a frumosului ce te apasă permanent și te obligă la un soi de pioșenie în fața mării culturi. Vorbim despre o abație cisterciană construită la începutul secolului al

Foto: arhiva autorului

XIII-lea, care a fost, pe rând, domeniu regal, fabrică textilă după Revoluția franceză, iar astăzi este una dintre cele mai valoroase fundații culturale ale lumii.

În acest cadru, care te duce cu gândul la povești cu cavaleri, la Renaud de Montauban, nu aveai când să te plictisești. Ne-a fost propus, mie și celor cinci colegi aleși în urma interviewului, un program de repetiții zilnice. Acest program se desfășura în două etape, care, adunate, însemnau 8 ore de repetiții, la care se adăugau sesiunile de „travail sur table”, informările de după repetiții, dar și cursurile de administrație și management artistic.

Toată această experiență alături de cel mai valoros ansamblu vocal la care am avut vreodată acces a culminat cu un concert în cadrul Festival de Royaumont. Un concert în care – chiar și pentru muzica veche, respectiv nouă, cele două cenușărese cu vârste diametral opuse – sala a fost plină până la limita prevederilor sanitare, desigur.

(continuare în pagina 32)

Foto: arhiva autorului

Foto: arhiva autorului

Foto: arhiva autorului

Experiența Royaumont

(continuare din pagina 31)

În programul concertului, publicul a putut asculta și redescoperi lucrarea *Laboravi* a compozitorului Jean-Philippe Rameau, un compozitor care nu a fost atât de preocupat de lucrările religioase, dar care scrie un motet la cinci voci, un exercițiu de virtuozitate a tehnicii contrapunctice ce se găsește în finalul tratatului său de armonie; două motete ale lui Marc-Antoine Charpentier, care, în timpul călătoriei sale în Italia, observă ceea ce venețienii numeau *corri spezzati*, dialogul dintre două sau mai multe ansambluri dispuse spațial (lucru inedit pentru acea vreme) în catedralele italiene - astfel iau naștere *Salve Regina*, dar și *Transfige, dulcissime Jesu*; și cu siguranță „la pièce maîtresse” a programului, *Missa pentru patru coruri* a compozitorului Orazio Benevolo, piesă care nu mai fusese interpretată de la prima audiție din secolul XVII, pusă în conjuncție cu lucrarea *Love* a compozitoarei lituaniene de doar 26 de ani, Jutta Pranulytė, o lucrare terminată în anul 2020, la Vilnius, ce îmbină texte ale Sfântului Apostol Pavel, Buddha, Tagore și Rumi.

Palestrina și Victoria deja introduseseră pluricoralitatea spre sfârșitul Renașterii, dar, de cele mai multe ori, aceștia se „limitau” la două coruri. Abia în secolul al XVIII-lea se vor dezvolta tehnici de scriitură particulare, care permit compozitorilor multiplicarea corurilor. Această multiplicare servea uriașelor edificii ale Vaticanului și astfel, celebra spațializare satisfăcea și nevoi care țin de fizică și acustică, nu doar

Foto: arhiva autorului

necesității de ordin semantic sau liturgic.

Cel mai important compozitor al acestui curent, numit de muzicologul Louis Castelain „baroque colossal”, a fost Orazio Benevolo. Fiu al unui patiser francez, acesta a trăit la Roma și a fost capelmaistru al Cappellei Giulia, una dintre marile capele ale Bazilicii San Pietro.

Missa pe care noi am studiat-o a fost compusă la finalul vieții acestuia, în anul 1666, și este o *messe parodie* ce folosește materialul muzical al motetului palestrinian *Tu es Petrus*. Pluricoralitatea nu este o chestiune pe care o prea poți încerca și, în orice caz, nu la acest nivel în România din motive diverse. Astfel, faptul că am putut experimenta și înțelege această muzică a reprezentat o șansă fantastică, unică.

Ar mai fi multe de povestit, cum ar fi faptul că pentru a ajunge la interviu am călătorit într-o dubă care transporta fructe, deoarece în timpul grevei din Franța nu existau mijloace de transport care să ajungă de la aeroportul din Beauvais la Paris, sau că am plecat din Franța cu doar două zile înainte de închiderea ei, sau faptul că cele două sesiuni inițiale au fost comasate în 7 zile și astfel cursul de măiestrie s-a transformat într-o experiență de asistență propriu-zisă și am fost zilnic puși în situația vieții de concert reale.

Sunt multe de spus, dar aș vrea să închei mulțumind celor care au făcut posibilă această experiență, pe care voi încerca să o traduc și să o exploatez cât pot de mult și în România. Am avut șansa de a cunoaște viitorul muzical al Franței - și nu numai - în însăși persoana colegilor mei, cărora le mulțumesc și le sunt recunoscător pentru faptul că au ținut cont de limbă și au vorbit franceza într-un ritm mai moderat întreaga săptămână. Vreau să le mulțumesc muzicologului Louis Castelain pentru imensul bagaj de informații pe care ni l-a dăruit permanent și pentru faptul că este dispus să rămână alături de noi și de aici înainte, dirijorului Léo Warynski, care pe lângă faptul că este o inspirație ca muzician, este și un extraordinar pedagog, corului *Les Métaboles*, doamnelor Louise Pierrard, Lucile Dollat, pentru profesionalism, răbdare și pentru vocile lor uimitoare, și nu în ultimul rând Fundației Royaumont pentru excelenta organizare a acestui curs, care a fost un hibrid neașteptat de reușit între aspectul pedagogic și viața de concert reală.

Deja am pus la cale câteva proiecte cu colegii mei dirijori francezi, pe care cu siguranță o să îi vedeți cât de curând și în România.

Sper să revin la Royaumont cât de curând!

Foto: arhiva autorului